

IZR. TANÜGYI ÉRTESÍTŐ

Felelős szerkesztő: Stern Ábrahám.

Megjelenik minden hó 1-én. — Kiadja az „Orsz. Izr. Tanító-egyesület.” — Előfizetési ár: nem tagok számára egész évre 4 korona. — Az egyesület tagjainak díjmentesen jár. — Az előfizetési pénzek és tagsági díjak Győri Adolf egyesületi pénztároshoz, VI. Eötvös-utca 6. szám, küldendők. A szerkesztőség címe: VII. Wesselényi-utca 44.

Tartalom: Nyugdíjtörvényünk revíziója. Irta: *Szirtes Zsigmond.* — Az ingyenes népoktatás és az izr. népiskolák. Irta: *Knopfler Sándor.* — Közérdekű kérdések. Irta: *Bárd Rezső.* — A kézügyesség szerepe a népiskolában. Irta: *Deák Adolf.* — A megelégedésre való nevelés. (Folytatás és vége.) Irta: *Léderer Ábrahám.* — A népiskolai osztályozás és záróvizsgálatok eltörléséről. Hozzászólás. Irta: *Pintér Zsigmond.* — Kisebb közlemények. a) Belföld. Közli: *Pintér Zsigmond.* — Egyesületi élet. — Hírek iskoláink életéből. — Vegyesek. — Hirdetések.

Nyugdíjtörvényünk revíziója.

A mult évben szentesítést nyert XXVII. t.-c., mely fizetésünket, ha nem is teljes megelégedésünkre szabályozza, lassan-lassan megnyugvással tölt el bennünket, mert bizonyos az, hogy legalább ifjabb kollégáink korpótlékaik révén félig-meddig türhető helyzetbe kerülnek.

De még egy másik égető sebe is van a magyar tanítósnak, melynek gyógyítása már-már sürgössé vált. Értem nyugdíjtörvényünk revízióját, mellyel tudomásom szerint az 1891. évi XLIII. t.-c. 15. §-ának rendelkezése szerint már évek óta foglalkozik is a vallás- és közoktatásügyi miniszterium.

Nem tagadható, hogy fájdalmasan érezzük az említett törvény némely hiányát és fogyatékoságát, melyeknek egy része mindnyájunkat oly igen közelről érint, más részük tanító kollégáinknak jobb jövőbe vetett hitét ingatja meg, de találunk ott olyan rendelkezést is, mely első sorban a zsidó tanítósnak érdekeit sérti.

Ott látjuk mindjárt az 1. §-ban, hogy nyugdíjra jogosítottak az összes népoktatási tanintézetek rendes tanítói, ha a tanítói hivatal viselésére a törvény által meghatározott képesítéssel birnak. És mégis azt tapasztaljuk, hogy a hitoktatók teljesen kizáratnak a törvény kedvezményei alól. Pedig ha tanítói képesítésük van és véglegesített alkalmazásban vannak, ezek is felveendők volnának, mert hisz ők ép oly fontos missziót végeznek, mint a többi tanítók, sőt talán még fontosabbat.

Lehetetlen, hogy továbbra is változtatás nélkül fenmaradjon a 2. §, mely csak 40 évi szolgálat után biztosítja a tanítónak a teljes nyugdíjat. Aki valaha tanítással foglalkozott és tudja, mily testet-lelket kimerítő foglalkozás az, de még inkább a gyermekek nevelése, bizonyára át fogja látni, hogy nemcsak a tanító érdeke, hanem a közérdek is követeli, hogy a tanítási évek száma leszállíttassék. 30—35 évi tanítás megőrli a testet-lelket, a test rugé-

konysága, a szellem munkaképessége annyira csökken, hogy én pl. a 35 évig működött tanítót okvetlenül nyugdíjba küldeném és helyébe fiatalabb, munkabiróbb egyént tennék. Nem is szólva arról, hogy a 35 évig működött tanító már méltán megérdemli a pihenést. A teljes nyugdíjképesség idejét tehát 35 évre kellene leszállítani és a hatvan éves tanítót már hivatalból kellene nyugdíjba küldeni.

Szükséges továbbá, hogy az öt évet szolgált tanító is kapjon némi nyugdíjat, ha önhibáján kívül lett szolgálatképtelen. Ezt pedig így lehetne mindnyájunk meglegedésére rendezni: 5 évi szolgálat után kapná minden tanító a teljes fizetésének 25%-át, 10 év után 40%-ot, 15 évi szolgálat után 60%-ot, amely évenként 2%-kal növekednék a 35-ik tanítási év betöltéséig. Az 5 évi szolgálati idő előtt munkaképtelenné vált tanító pedig egy évi fizetését kapná végkielégítésül. Ha ily módon rendeztetnék a szóban levő §., azt hiszem, teljes meglegedéssel fogadná azt minden tanító, s örömmel fizetnék meg az eddigi 2%-os hozzájárulás helyett a 2½%-ot, sőt esetleg a korpótlékok után a 3%-ot is. Polgári iskolai kollégáink pedig, kiknek több a fizetésük és nagyobb a nyugdíjigényük, fizethetnének 3%-ot is. Igaz, hogy még a magasabb befizetés mellett is tetemes volna a nyugdíjalap károsodása a leszállított évek következtében, de az így keletkezett hiányt az államnak kellene pótolnia nagyobb összegű hozzájárulással. Esetleg más jövedelmi forrásokról is lehetne gondoskodni.

A törvény 5. §-a szerint a tanító özvegye csak azon esetben kaphat özvegyi segélydíjat, ha férje legalább 10 beszámítható éven át szolgált és vele legalább egy évig élt házasságban. Ezzel ellentétben az 1875. évi XXXII. t.-c. 13. §-ának még érvényben levő 2-ik bekezdése azt mondja, hogy oly özvegy, ki még egy évig sem élt férjével házasságban, csak azon esetben nyer segélypénzt, ha bebizonyítja, hogy férje összekelésük alkalmával nem szenvedett azon betegségben, mely halálát okozta. Ezen kétféle intézkedés csak zavart és kellemetlenséget okozhat a tanítóözvegyeknek. Szerintem az volna az igazság, ha az özvegy minden esetben megkapná a nyugdíját, még ha nem is élt egy évig együtt a férjével. Az is igen súlyos, hogy legalább 10 beszámítható évi szolgálatra van szükség, hogy az özvegy segélydíjat kapjon. Itt is már öt évi szolgálat után meg kellene kapnia az özvegynek a segélydíjat, még pedig 10 éven alul férje fizetésének legalább 30%-át. Mennyivel nyugodtabban hajtaná örök nyugalomra fejét a tanító, tudva azt, hogy özvegye legalább az éhenhalástól mentve van.

Ha ezen szakasz után a törvény 8. §-át olvassuk, kétségbe kell esnünk gyermekeink ellátását illetőleg. „Ha az özvegy anya segélypénzt húz, akkor gyermekei fejenként az anyát megillető összegnek $\frac{1}{6}$ részét kapják.“

Ebből az következik, hogy ha az anya nem kap segélypénzt, a gyermekek sem kaphatnak. Tehát 10 évig kell nyomorognom, kinlódnom, s akkor azzal a tudattal kell bezárnom szemeimet, hogy gyermekeim halálom után koldusbotra jutnak! Igaz ugyan, hogy a már említett 1875. évi XXXII. t.-c. 18. §-ának második bekezdése ezen szigort némileg enyhíti azzal, hogy kimondja: „Tíz évnél kevesebb szolgálat előtt elhunyt tanító árvái csak akkor nyerhetnek

segélypénzt, ha teljes szegénységük kimutattatik, s atyjuk legalább öt évig szolgált, — de mi történik abban az esetben, ha az anya valami oknál fogva elveszti az özvegyi segélypénzt? Hát az anyával együtt az ártatlan gyermek is bűnhődjék? Ezt a pontot is okvetlenül meg kell változtatni oly formán, hogy az atya elhalálása után az árvák föltétlenül megkapják az őket megillető eltartást, még abban az esetben is, ha atyjuk oly kevés ideig szolgált, hogy az anya nem kaphat segélypénzt, vagy ha az anyától a segélypénz valami oknál fogva megvonatott.

Hasonlólag nem egyeznek meg a méltányossággal és igazsággal a 75. évi XXXII. t.-c. 3-ik és 26-ik §-ai, melyek szintén az árvák segélydíjáról szólnak. A 3-ik §-ban ugyanis az áll, hogy csak a nyugdíjazás előtt kötött házasságból született gyermekek birnak jogosultsággal a segélypénzre. Hát tehet róla az a szegény gyermek, hogy csak atyja nyugdíjba lépése után született?

Nem kevésbé sérelmes a 26-ik §., melynek 2-ik pontja szerint megvonható a segélypénz az árva súlyos erkölcsi kihágása vagy erkölcstelen élete miatt és feltétlenül megvonandó, ha az illető büntény miatt birói ítélettel sujtatott. Ez mindenképpen ellenkezik az igazságossággal. Hiszen a gyermeket csak nem lehet tetteiért felelőssé tenni. Irányítani kell utjait, tetteit, s akkor nem fog büntényt elkövetni. De még ebben az esetben sem szabad őt segélypénzének megvonásával sujtani, mert akkor egyenesen a gonoszság felé hajtjuk. Az ily gyermeket javítóintézetben kell elhelyezni, s minden módot megragadni, hogy jó utra térjen.

Igen szépen intézkedik a törvény 9-ik §-a arra nézve, hogy a teljesen árva gyermekeinknek árvaházakban való neveltetését rendeli el. Csakhogy ezen intézkedés által mi zsidó tanítók szenvedünk sérelmet, mert ritualis szempontból nem engedhetjük meg azt, hogy gyermekeink nem zsidó árvaházakban neveltessenek. Itt egyesületünk vezetőségére háramlík az a szép feladat, hogy minden specialis esetben kérelmezze a kormánytól, hogy elhunyt kollegáink teljesen árva gyermekei a fennálló pesti izr. árvaházakban helyeztessenek el, vagy pedig, hivatkozva az említett §. 5-ik bekezdésére, az ilyen árvák valamely zsidó családnál láttassanak el a nyugdíjalapból nyerendő segélypénzüik ellenében.

Változtatásra, illetőleg javításra szorul még a régebbi törvény 8-ik §-a is, melynek 3-ik bekezdése kimondja, hogy akik a népiskolától a középiskolába stb. mentek át, de később ismét népiskolai tanítókká lesznek, azoknak az összes szolgálati idejük beszámittatik nyugdíjaztatásuk alkalmával. De mi történik azzal a tanítóval, a ki teszem 10 évi tanításkodás után középiskolába kerül, és ott is marad. Ez persze a népiskolánál töltött éveit elveszíti. Tehát a helyett, hogy buzgalmát jutalmaznók, kegyetlenül sújtjuk őt. Gondoskodni kellene tehát arról, hogy ezen évek is beszámittassanak, annál is inkább, mert már a következő pontnál látjuk ugyanott, hogy a kik pl. középiskolából kerültek néptanítói hivatalba, azoknál a középiskolánál töltött éveik beszámittatnak.

A 1875. évi XXXII. t.-c. 28-ik §-ának második pontja szerint az, ki szolgálat közben oly állomásra lép elő, mely számára magasabb nyugdíjösszeget biztosít, az előbbi és újabb legnagyobb nyugdíjösszeg között levő kis különbözöttnek 50%-át fizeti be. Abban az időben persze még kárpótlékokról álmodni sem mertünk és mivel az a törvény minden tanítónak csak 300 frt maximális nyugdíjösszeget biztosított, ez a rendelkezés csak arra az esetre vonatkozhatott, ha valamely tanító pl. polgári iskolába kerül. Ezt a terhet is le kellene szállítani, mert nagyon is súlyos.

Egyáltalában nyugdíjügyünket egy új, általános törvénnyel kellene rendezni, mely által a régebbiek teljesen hatályon kívül helyeztetnének, nehogy eltévedjünk a sok § tömkelegében, vagy ellenmondások merüljenek fel.

Helyénvalónak találnám, ha a zsidó tanítóság közvéleménye megnyilatkoznék e kérdésben és vezetőségünk ennek alapján összefoglalná kívánságainkat, hogy azokat illetékes helyen előterjeszthessük.

Paks.

Szirtes Zsigmond.

Az ingyenes népoktatás és az izr. népiskolák.

Az ingyenes népoktatásról szóló törvény azt a magasztos célt biztosítja, hogy a szegénység ne legyen akadálya annak, hogy minden gyermek elemi oktatásban részesüljön, ennél fogva megnyitja és közössé teszi az alapműveltség megszerzésének kuforrását. Nem csoda tehát, hogy az ország közvéleménye nagy meglepéssel fogadta e törvényt.

Az ország izr. hitközségeinek nagy részét azonban az ingyenes népoktatásról szóló törvény valósággal konzternálta, mert ez az izr. iskolákat egyedüli életerejüktől, a *tandíjjövedelemtől* fosztja meg, melyet az izr. iskola-fentartók nagy része saját erejéből még részben sem pótolhat és így sok, hazafias szellemben vezetett izr. elemi iskolát, melyek nemcsak a multban, hanem a jelenben is a nemzeti kulturának becses munkatársai voltak, nagy veszedelem fenyeget.

„Az állam senkit sem kényszerít arra” — mondotta többek közt a közoktatásügyi miniszter az ingyenes népoktatásról szóló törvényjavaslat országgyűlési tárgyalásakor — „hogy iskolát tartson fenn; ha mégis megteszi, viselje is a terhet.”

Most, a népoktatás mai állapotában, az ingyenes elemi iskola idejében, az állam persze nem kényszerít. De 40—50 évvel ezelőtt — mert akkor létesült hazánkban a legtöbb izr. népiskola — a kötelező elemi oktatás szülte iskolakényszer hatása alatt még szegény kis izr. hitközségek is kénytelenek voltak elemi iskolákat felállítani, melyeket — hála hazafias és vallásos érzületüknek — évről-évre a szükséghez képest bővítettek, fejlesztettek.

Súlyos csapást jelent tehát az új törvény a legtöbb izr. iskolára. Az új törvény életbeléptetése után a legtöbb izr. hitközségre oly óriási terhek fognak hárulni, hogy iskoláikat csak abban az esetben tarthatják majd fenn, ha a törvény harmadik paragrafusában megállapított tandíjpótló 15, illetőleg 16 koronányi maximumon kívül az eddiginél *nagyobb* fizetésekiegészítési államssegélyt is fognak kapni, amint ezt egyesületünk elnöksége a miniszterhez benyújtott tartalmas és jól megokolt memorándumában is kérte. Ha a miniszter nem fog gondoskodni az izr. iskolák nagy tandíjvesztésének kielégítő pótlásáról, akkor főleg az eddig is anyagilag túlterhelt izr. hitközségekben rövid idő múlva tanügyi téren oly elszomorító változást fognak látni, amilyenről most nem is álmodunk. Sok izr. iskola további fenmaradása lehetetlenné fog válni.

Hogy az izr. iskolafentartó hitközségeknek ijedelme nagy, bizonyítja a *rózsahegyi eset*. Az ottani izr. hitközség ugyanis kimondotta iskolájának *fokozatos* feloszlását. A rózsahegyek e határozata példaként fog hatni az anyagilag túlterhelt izr. hitközségekre. S a *tervbevett* „fokozatos feloszlásnak,” sajnos! már most is több példáját tudnám megnevezni. Tudok ugyanis több izr. hitközséget, melyek úgy akarnak szabadulni iskoláiktól, hogy nyugalomba vonuló egy-két tanítójának a helyét nem fogják betölteni; a csak egy-két tanítóval bíró iskolájukkal — gondolják — majd könnyű szerrel elbánnak . .

Hálás köszönettel tartozunk tehát egyesületünk elnökségének azért a buzgóságáért, amellyel felekezeti iskoláink érdekeiért idejekorán sikra szállt.

Hisszük és reméljük, hogy a közoktatásügyi miniszter nem fog elzárkózni az ingyenes népoktatásról szóló törvénynek az izr. iskolákra sérelmes rendelkezései enyhítésétől és — amint ezt egyesületünk elnökségének küldöttsége előtt megígérte — azon lesz, hogy az izr. iskolák fenmaradjanak, ezt pedig — ismétlem — csak az által teheti majd lehetővé, *ha nekik minden tekintetben megfelelő állami rekompenzációt nyújt.*

De ebben a válságos időben kartársaim is fokozottabb mértékben buzgókodjanak a veszélyeztetett izr. iskola érdekében. Mindenképpen azon kellennünk, hogy a zsidó iskola még jobba, még tökéletesebbé váljék, mint amilyen eddig is volt. Azon kell lennünk, hogy a hitközség legcsekélyebb tagja is, tanításunk eredményét látva, a zsidó iskola fontosságát, szükségességét átértse. Törekvésünk első sorban arra irányuljon, hogy tanuló-ifjúságunk nemcsak a világi, hanem a vallástan körébe tartozó ismeretekben is teljesen megfelelő mértékben megerősödjék. E végből a rabbik és tanítók egy szívvel, egy lélekkel keressék a módokat, *miképp lehetne iskoláinkban a vallás-, nevezetesen pedig a bibliatanítást intenzívebbé, eredményesebbé tenni*, mert hazánkban sok izr. iskolában hanyatlásnak indult a vallás- és bibliatanítás. Tartsuk szem előtt Tóránk intőszavait: **ושננתם לבניך תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב**

. . . A tóra ami *örökségünk* és ha azt iskoláinkban kellő gonddal, szeretettel kultiváljuk, ápoljuk és annak magasztos tanait a ránk bizott gyermekek szívébe vessük, ha a vallás- és bibliatanításra *nagyobb* gondot fordítunk, akkor hitközségeink az ingyenes népoktatás életbeléptetése után is fokozottabb áldozatkészséggel fognak iskoláikról gondoskodni.

Sátoraljaujhely.

Knopfler Sándor.

Közérdekű kérdések.

1. *Tandijpótló államsegély.* Az ingyenes népoktatásról szóló törvényjavaslat ez ideig még szentesítve sincs, a miniszterium tehát a hozzávaló Utasításokat még nem adta ki. A törvény egyes rendelkezéseire vonatkozólag részletes felvilágosítást persze csak a megjelenendő Utasítások fognak nyújtani. De a leglényegesebb pontra, a tandijpótló államsegély számítási kulcsára vonatkozólag maga a törvény is elég pontos felvilágosítást nyújt. Annál csodálatosabb tehát, hogy tanítói körökben az a téves felfogás van elterjedve, sőt ezt a téves felfogást hirdette pedagógiai és felekezeti lapokban megjelenő néhány cikk is, hogy a tandijpótló 15, illetőleg 16 korona minden *beírt* tanuló után fog járni. Ezzel szemben utalunk a törvény paragrafusára, melyet itt ismételten szövszerinti szövegben közlünk:

3. §. „A községi és hitfelekezeti iskolafentartóknak kérelmükre az állam kárpótlást ad azon bevételi csökkenésért, amelyet az elemi népiskolai oktatás ingyenessége maga után von a jelen törvény hatályba léptekor már fennálló mindazon iskolákra nézve, amelyek az 1907. évi XXVII. t.-c.-ben a tanító,

fizetés és korpótlék kiegészítése céljából kért államsegély engedélyezésére nézve megállapított feltételeknek eleget tesznek. A kárpótlási összeg azonban egy-egy iskolára nézve nem haladhatja meg azt az összeget, mely az illető iskola *tandijköteles* növendékeinél fejenként számított évi 15 korona tandíjnak és 1 korona felvételi díjnak megfelel.“

A 16 korona tehát nem minden *beírt*, hanem minden *tandíjfizető* tanuló után fog járni, az 1905/06, 1906/7, 1907/8. évi átlagot számítva. Az ez években *beírt tandíjfizető* tanulók számát pedig annak idején minden iskola a tanfelügyelőség útján a miniszteriumban már bejelentette.

2. *Államsegélyes tanító özvegye.* X. Y. zsidó tanító, ki fizetéskiegészítési és korpótlék kiegészítési államsegélyt élvezett, e nyáron meghalt. Mikor özvegye a halált követő elsején az adópénztárnál jelentkezett, hogy az államsegélyt felvegye, mert tudta, hogy törvény szerint neki hat hónapig a férj teljes fizetése jár, az adóhivatal a kifizetést megtagadta, mert az államsegélyutalvány csakis a tanító nevére szól és a segély másnak ki nem adható. Az özvegy hozzánk fordult, mire a miniszteriumban a következő felvilágosítást kaptuk:

A tanfelügyelőknek kiadott utasítások szerint minden tanfelügyelőnek kötelessége, hogy ha a területén működő tanító haláláról hiteles forrásból hírt kap, vagy arról személyesen meggyőződik, hogy a halált hivatalos uton a miniszteriumban bejelentse. Ha az elhunyt tanító államsegélyt élvezett, a tanfelügyelő kötelessége bejelentése kapcsán a miniszteriumhoz arra vonatkozólag is felterjesztést intézni, hogy *az özvegynek az őt megillető hat havi államsegély kiutalványoztassék*, mert hat hónapig ez őt épügy megilleti, mint férje többi járandósága.

Bárd Rezső.

A kézügyesség szerepe a népiskolában.

Magyarország tanügyében az utóbbi években nagy átalakulás történik. A legtöbb kulturállamban, tehát nálunk is a tanügy az évtizedeken át megszokott útvjáról letért és új irányt vett.

Igaz ugyan, hogy a régi és új irány követői ma még küzdenek egymással, de ezen küzdelem — remélhetőleg — nem tart sokáig.

Hogy ezen harcot megérthessük, szükségesnek találom, hogy a tanügy terén visszapillantást vessünk, néhány évtizedre.

Elsősorban *Pestalozzi* műveiből a kézügyességre alkalmazható tanítási elvekről akarok egyet-mást elmondani.

Pestalozzi az ő műveiben sok helyen hangoztatja, hogy a munkatanítás a nevelés és tanítás szolgálatában álljon.

Erre nézve a következőket mondja: „Az öntudattal vezetett munka lehetővé teszi, hogy a gondolkodás a cselekvéshez vezessen. Az öntudatos munka áthidalja az ész és akarat, valamint az elmélet és gyakorlat között levő űrt.“

Követői között legtöbben a gyermekmunkában csak azt az eszközt látták, mely a szükségét szenvedő társadalom nyomorán lett volna hivatva enyhíteni. Különben maga *Pestalozzi* is ezen szempontból indult ki.

Ennek hatása alatt keletkeztek külföldön a sok iskolával kapcsolatban levő ipari munkákat tanító műhelyek, melyekben gyermekek a legkülönbélebb iparágakkal foglalatostkodtak. Ezen irányzat kiterjedt a magasabb körökre is, hol szintén arra törekedtek, hogy a fiúgyermekek egy-egy iparágat tanuljanak meg.

Ezen elvet vallja *Rousseau* az ő „*Émil*“-jében is.

Azonban e munkatanítás csak részben szegődött a nevelés szolgálatába, miután nem tervszerűen vezették.

Midőn *Herbart* a mult század közepén a nevelőtanítás elvét felállította, azt hitték a pedagógusok, hogy a tanítás ezen neme által mindent el lehet érni. Azt gondolták, hogy az észet fejleszti, érzelmeket ébreszt és azokat irányítja, az akaratot és vele kapcsolatban a jellemet is erősíti.

A tanítóóság minden törekvése tehát odairányult, hogy ezen alapon tökéletesítsék az egyes tantárgyak módszerét, miután ezáltal vélték a célt elérni. Ez irányzat hatása alatt keletkeztek az ember természetének megfelelő és a mesterséges módszerek.

De az eredmény nem felelt meg a várakozásoknak. A tanulóereg az iskolák bevégezése után az életben ügyetlennek bizonyult; a beléjük tölcsezett ismereteket nem tudták értékesíteni, sőt ezeket a nagynehezen megszerzett elméleti ismereteket — miután azokat gyakorlatilag nem alkalmazták — elfelejtették.

Pusztán elméleti oktatással tehát nem érhetjük el a kitűzött célt, sőt még a teljesen keresztülvitt szemléltető oktatással is csak közelebb juthatunk a célhoz.

Midőn a tanüggyel foglalkozók látták, hogy ezen irányzatok közül egyikkel sem lehet elérni a kívánt eredményt, az eddigiektől lényegesen eltérő irányra tértek át. Arra törekednek már a tanítás legalsóbb fokán is, hogy a növendék a tárgyakat alaposan szemügyre véve, útbaigazítások alapján azt elkészíteni is tudja. Ne legyen tehát a növendék pusztán elfogadó médium, hanem legyen munkatárs, aki a tárgyakat maga készíti.

Ezen az alapon fejlődött a jelenlegi rajzoktatás is.

Eddig a rajzoktatás pusztán másolásra szorítkozott. Ma ennek helyébe a természet után való rajzolás lépett. A tapasztalat bizonyítja, hogy ezen utóbbi módszer jobb, sőt határozottsággal állíthatjuk, hogy inkább beválik mint az eddigi módszer, mert a gyermek kénytelen az előtte álló tárgyat jól megnézni, alaposan megfigyelni, hogy képes legyen a tárgynak megfelelő alakot előállítani. Így tapasztalhatjuk, hogy az eddigi közlő és szemléltető oktatás helyébe a tapasztalati oktatás lépett. Ehhez azonban szükséges a növendék érzékszerveinek és különösen a kéznek, mint az akarat végrehajtójának, gyakorlása. Ha el akarjuk érni, hogy a kéz ügyesedjék, szükséges, hogy azt kora ifjúságunktól gyakoroljuk. Ezt ugyan az ovodákban megtesszük még pedig igen szép eredménnyel, de az elemi- és középiskolákban, ahol erre leginkább szükség volna, s ahol a növendék koránál és értelmiségénél fogva erre legalkalmasabb, ezt teljesen elhanyagoljuk.

Svédországban, Franciaországban, Svajcban, Angliában és Amerikában minden jobb elemi- és középiskola mellé, műhelyeket állítottak fel, amelyekben a növendékek kezeiket ügyesítik és a munkaasztal mellett, habár lassan, a legkülönbébb tapasztalatok alapján, nemcsak ismereteiket, hanem tudásukat is gyarapítják. Ennek még az a jó következménye is van, hogy a tanító könnyebben felismerheti a gyermek hajlamait és tehetségét is.

A nevelésnek és tanításnak ezen új rendszerében található meg annak egyik fő oka, hogy ma az angol, az amerikai és a japán minden téren, de különösen az ipar terén vezet. A gyermek ugyan valamivel kevesebbet tanul, de azt a kissé redukált anyagot sokkal alaposabban sajátítja el, mert *munka* útján jut az ismeretekhez. A munka által munkaszeretetre szoktatjuk és ennek folytán bármily viszonyok között nem szégyenli a munkát.

*

A kézügyesség meghonosításán hazánkban is már néhány év óta fáradoztak a tanférfiak, azonban eddig nem sok eredménnyel. A szülőj szükségességét évek óta hangoztatják és ez készítette elő a talajt a tanítás ezen fontos

ága számára, s az eredmény, melyet még csak az előkészítés stádiumában értünk el, a legszebb reményekkel kecségtet.

Fölöslegesnek tartom itt hangoztatni, hogy ez újabb tanítási irány által nem akarunk hivatásos mesterembereket nevelni, hanem csak annyit elérni, hogy a tanuló kézügyességét fejlesszük, képessé tegyük őt kisebb tárgyaknak könnyen idomítható anyagból (papiros, agyag) önállóan való elkészítésére és ezzel kapcsolatban alakító képességét, izlését, forma érzékét és szemmértékét akarjuk fejleszteni.

Csak három évvel ezelőtt, midőn az akkori tanügyi kormány látta, hogy az 1877. évi 21.678 számú rendelettel kiadott Tanterv már elévült, a hivatott tényezők bevonásával új Tantervet készítettet.

Ez új Tanterv 28. évi tapasztalatból szűrődött le és igen gondosan, nagy megfontolással lett összeállítva.

A kézügyesség tanítása e Tantervben mint kötelező tárgy lett fölveve és fontos szerepe is hangsúlyozva van. Ez kitűnik az Utasításból is, mely a kézügyességgel nagy részletességgel foglalkozik.

A gyakorlati nevelés szempontjából föltétlenül szükségesnek tartom, hogy a tanítást a tudással a cselekvés kapcsolja össze (cselekvő érzékeltetés) és ez a fontos elv már magában foglalja a kézügyességet.

A körültekintő tanító minden körülmény közt megfontolás tárgyává teszi, hogy növendékeinek nevelését milyen irányban vezesse. Erre az egyenes feleletet a községben vagy a környéken meghonosodott foglalkozás adja meg. Hiábavaló munkát végezne tehát a tanító, ha oly irányban fejlesztené a gyermek tehetségét, mely az illető község földrajzi fekvésének, éghajlatának vagy más egyéb viszonyainak nem felelne meg, mert a nevelésnek és tanításnak főcélja, hogy a gyermeket az élet számára készítse elő.

Gyakran előfordul ugyan az is, hogy némely gyermekben a helyi viszonyoktól eltérő más foglalkozás iránt mutatkozik hajlam és tehetség. Ilyenkor a hivatása magaslatán álló tanító a gyermeknek ezen tehetségeit, a kézügyesség tanításának keretén belül, fejleszteni iparkodik.

A kézügyesség tanításánál mindazon általános pedagógiai főelvek veendő figyelembe, melyeket a többi tárgy tanításánál szem előtt kell tartanunk. Azonban téves dolognak tartanám, ha a kézimunkát külön tantárgynak tekintenők. A kézügyesítés csupán pedagógiai eszköz és más ne is legyen. Igazugyan, hogy a kézimunka tanítására a Tanterv külön óraszámot ír elő, de ez még nem jelenti, hogy ez a szoros korlát között mozogjon kizárólag. A külön órákban vele való foglalkozással csak azt akarja a Tanterv elérni, hogy a tanítás ezen ága által — mely komolysága mellett egyúttal szórakoztató is — a figyelem más tárgyról el ne vonassék. Ezen idő alatt maga a tanító cselekvő például szolgáljon a gyermeknek, ami a koncentráció tanítás alapján, különösen ezen a téren, ki van zárva. Az egyesített tanítás ezen a téren igen sok időt vonna el a tulajdonképeni tárgytól, másrészt az ilyen tanítás alatt úgy a tanító, mint maga a gyermek is annyira elkalandoznának a tanítandó anyagtól, hogy a tanítási célt szem elől tévesztenék.

A kézügyességnek külön órára való kijelölése csupán arra szolgáljon, hogy ezen idő alatt a gyermek az e téren szükséges fogásokat sajátítsa el. Ha a gyermek ezeket a fogásokat elsajátította, képzelő- és kombináló tehetsége, izlése, munkaszeretete őt tovább vezetik és teljes önállósággal iparkodik megszerzett tudását értékesíteni, a különböző tárgyakat megcsinálni. A készített tárgyak eleinte kezdetlegesek, de később — a kedélyvilág tárgykörének bővülésével — tökéletesebbek lesznek. A szerzett ügyesség gyakorlása tehát ne az iskola idejére, hanem a tanítás idején kívül essék, a szülei házában. Az ilyen munka azután a gyermek képességeit és munkásságát teljes valójában mutatja be.

A kézügyesség, mint maga az Utasítás is mondja, különösen a reál tantárgyak szolgálatában álljon. Ez is azt bizonyítja, hogy ne tekintsük külön tárgynak.

A kézügyesség szoros kapcsolatban vezetendő a reáltantárgyakkal (beszéd- és értelemgyakorlat, mértan, rajz, természetrajz és földrajz) oly módon, hogy otthon elkészítendő agyagból mindaz, amit az iskolában tárgyaltunk és ami a gyermek alakító képességét nem haladja túl.

Mekkora tér kínálkozik erre a beszéd- és értelemgyakorlatok tanításánál, melynek keretébe vágó tárgyak legtöbbször a gyermek el tudja készíteni. Mily szépen érvényesül a tanításnak ezen módja a mértannál és rajznál. Mily örömmel készíti a gyermek az egyes természetrajzi alakokat. Hogy mily tág tér nyílik itt a gyermek kombináló tehetségének, az bővebb magyarázatra nem szorul. Hát még a földrajzi alapfogalmak mily biztos ismereteket nyújtanak a tanításnak ezen neme által. Szóval alig van tárgy, melynek szolgálatában a kézügyesség (slöjd) előnyösen kihasználható ne volna.

A jövő fogja csak megmutatni, hogy mily áldásos hatású lehet ez az új tanítási irány, mely nemcsak a nemzet művelődését fogja fejleszteni, hanem anyagi erőforrásait is hathatóan gyarapítani.

Léva.

Deák Adolf.

A megelégedésre való nevelés.

Felolvastatott a közp. választmányának 1908 május 18.-án néhai *Léderer Bernát* és neje *Sváb Mária* emlékére tartott ünnepélyes ülésén.

(Folytatás és vége.)

C.

1. Az ápolás és példaadás mellett különösen fontos nevelési eszköz a *szoktatás*, az *elszoktatás* és az *óvás*, az *elhárítás*, a *prophylaxys*. *Herbart* nagy súlyt fektet a *nevelő oktatásra* és az nagyon szükséges is volt. A múlt század elején minden üdvöt és nevelési eredményt a szavaktól, a bemagolástól vártak, anélkül, hogy ezen oktatás által az ifjuság értelmét, kedélyét, érzelmeit, jellemét nemesítették, kereseti- és életképességét előmozdították volna. De én azon szempontból indulván ki, hogy nemcsak az oktatás által, hanem az *ápolás*, a *példaadás*, az *elhárítás*, a *szoktatás*, az *elszoktatás*, a *szuggeszció*, az *önneveltetés* által is elérhetjük és elérjük a nevelés célját, azt követelem, hogy mindazon fentnevezett eszközök *nevelő hatásuk* legyenek.

2. Minden nevelési eszköz felhasználásánál tartsuk szem előtt a természeti törvényeket, különösen az *öröklési törvényt*, az *egyéniség törvényét*, az *oki viszony* és az *összefüggés* törvényeit. Minden gyermek önző, ezt a tulajdonságot örökli kisebb-nagyobb mértékben; minden ember elégedetlen az egyik nagyobb, a másik kisebb mértékben; azért legyen a megelégedésre való szoktatás és az elégtelenségtől való elszoktatás *egyéni*, az *okokat tekintetbe vevő* és *összhangzó*.

3. A háznak, az iskolának és társadalomnak szoktatni kell az ifjúságot mindazon erényekre, melyek a magával és a külvilággal való megelégedéshez vezetnek, melyek az Isten, szülők, testvérek, rokonok, cselédek, felebarátok, király, kormány iránti kötelességek teljesítésére, a takarékosagra, mértékletességre, türelemre, lelkiismeretségre, nyájasságra, derűlségre, munkaszeretetre, a természet szeretetére képesítenek. *Luther* egy ízben a búskomorság ellen a következő rendelvényt ajánlotta: „Ifjaknak, öregeknek s általában bárkinek leghatályosabb gyógyszer a komoly tépelődések ellen a *vidámság* és *bátorság* t. i. az ártatlan vidámság és az okos és tisztességes bátorság.“ *Bölcs Salamon* ez mondja: A vidám szív felderíti az ember arcát. Példab. 15. fej. 13. v.

Ugyanazon három nevelői tényezőnek egyszersmind kötelessége elszoktatni az ifjúságot és a felnőtteket oly tulajdonságoktól és cselekedetektől,

melyek a jogtalan és erkölcstelen elégtelenséghez vezetnek, pl. az irigységtől, a nagyravágyástól, a haragtól, a büntől, a bosszútól, a veszekedési hajlamtól, az idegességtől, a szeszélyességtől, az ellenszenvtől.

4. Nemcsak a tudás szükséges, hanem a tett is, az állat nemcsak érez, hanem mozog is; az ember nemcsak gondol, hanem cselekszik is. Már a gyermeket is szoktatni kell, hogy megelégedését szavak és tettek által nyilvánítsa. Nem elég tudnunk, hogy a fájdalom közepette erősek legyünk még a kiérdemelt büntetés után is, hogy iskolatársunkat mindig a legjobb oldalról ítéljük meg, hanem eszerint cselekednünk is kell. Az ifjúság *ismételje* a bibliai parancsokat, a bölcsék életszabályait, az erkölcsös törvényeket, *gyakorolja* magát a nélkülözésben, az önuralkodásban, a türelmes szenvedésben, az Istenben való bizalomban, — *szoktassa* magát a házban, az iskolában és a társadalomban a megelégedésre, mely a boldogulás és a boldogítás birodalmába vezet.

A nevelők t. i. még nem veszik tekintetbe az izomérzék és a mozgási érzetek fontosságát. Nincs mozgás, nincs tett, mozgási érzetek, képzetek nélkül.

Hogy a tanító az iskolai játékokat, a közös kirándulásokat, az iskolai emlék- és ünnepnapokat is fel fogja használni a megelégedés érzelmeinek felkeltésére, ezen fontos erény megkedveltetésére és gyakorlására, az magától értetődik. (Lásd a *Nemzeti Nőnevelés* XXVIII. évfolyamának IV. füzetét, 1908.)

5. A megelégedés motivumai, okai és nyilatkozatai fejlődnek és változnak, azért szükséges, hogy a nevelés a következő különböző fokokat, kulturszerű átváltozásokat szem előtt tartsa, hogy t. i. kezdetben az érzéki, a testi, azután pedig az értelmi, az erkölcsi és az esztétikai megelégedést, az egyéni és a társadalmi megelégedést keltse és nemesítse.

6. Ami a testi gyógyításban a *prophylaxis*, az a nevelésnél a *megóvás*, a *megelőzés*, az *őrzés*, az *elhárítás*.

A gyermek természeténél fogva önző és nagyon elégedetlen, ha kívánságait, képzelt szükségleteit nem teljesítik. *Óvni* kell a gyermekeket oly élvezetektől, melyek számukra nem valók, *óvni* kell oly képzetektől, melyek kényszerképzetökké válnak. Vigyázni kell a gyermekre, hogy betegség, rossz példa, vagy hiányos szoktatás által ne essék az elégedetlenség rabszolgaságába. *A jogos elégtelenség eszköz legyen az erkölcsi megelégedés megszerzésére.* *Óvni* kell az ifjúságokat oly társaságtól, oly szokásoktól, oly cselekedetektől, melyek a gyakori ismétlés következtében káros szenvedélyekké válnak. (Lásd a Zsoltárok könyvét I. fejt. 1. v.)

7. Általában szükséges, hogy a házi, az iskolai és a társadalmi szoktatás legyen 1. sokféle, 2. tudatos, 3. tettetés nélküli, 4. kitartó, 5. esztétikailag képző, 6. következetes, 7. megokolt, 8. erkölsképző, 9. egyéni, 10. fejlesztő, 11. kulturszerű, 12. összhangzó. Lásd: „*A szoktatás módszere*“ és „*Az akarat*“ c. munkáimat.

D.

1. Hogy *oktatás* által is lehet erkölcsös megelégedésre és jogos elégtelenségre nevelni, ezen meggyőződésben mindenkinek, de különösen a tanítónak kell élnie, mert meggyőződés nélkül nincs *lelkesülés*, nincs *megelégedés*, és e két eszme és érzelmek nélkül nincs áldás, nincs eredmény. Minden cselekvés első sorban a szoktatástól függ; de a szoktatás azért is szükséges, mert ezáltal a megfelelő képzetek világosabbak, maradandóbbak lesznek. *Minden lelki állapot, minden öntudatos tett képzeletinktől és érzelmeinktől, törekvéseinktől függ.*

2. Igaz, hogy a jelenben az emberek sokkal több képzetet szereznek, mint múlt századokban, de micsoda képzetek ezek? Micsoda tudat az? *Hiány-*

zának az erős erkölcsi képzetek; hiányzik a szentírásról, az erkölcstanról, az államtörvényekről, az erényekről, a kötelességekről, a bűnök rossz következményeiről szóló tudás. Az okok az elégtelenségre most sokkal számosabbak, mint a múlt korszakokban, de az életművészet ismerete, mellyel ezeket eltávolítani lehet, ez a tudás hiányzik. „Ein Übermass von Wissenskram, macht sinnesschwach und willenslahm“, mondja igen helyesen *Jordán Vilmos*.

3. A Szentírás, az erkölcstan, a történet, a társadalomtudomány, az egészségtan, a neveléstan, az olvasókönyv, az irodalom és a természettudományok bő alkalmat adnak oly képzetek nyújtására, melyek az emberben a megelégedés érzelmét és eszméjét felkeltik és az embert a megelégedés nyilvánítására serkentik és buzdítják.

4. A Bibliában sok parancsot és életszabályt találunk, melyek alapos ismerete a megelégedésre indíthatnak pl. Mózes II. fej. 20. 17. v. — Móz. III. 19. fej. 16. v. — Példab. 10. fej. 12. v. Zsolt. 4. fej. 2. v. 14. fej. 30. v. Példab. 15. fej. 16—17. — 16. fej. 28, 29 v. — 17. fej. 9—29 v. 21. fej. 19. v. Jób 12. v. 2. — Ezekiel 37. fej. 17. v. stb. — Ugyanily tartalmuak Az atyák mond. I. f. 6. v. II. f. 4. v. 9—10 v. III. f. 12. v. IV. f. 1. v. V. f. 17. v.

A *közmondások* is alkalmasak arra, hogy a megelégedésre, a lelki nyugalomra neveljenek. Pl. Elég gazdag, ki a magáéval megelégszik. Senkisé meg a maga sorsával. A természet kevéssel megelégszik.

A költők és írók, a bölcsészek életszabályokban nyilvánítják élet- és világnézetüket és ezek is jótékony befolyást gyakorolnak az olvasóra és keblében a boldogító megelégedés, a kívánt megnyugvás érzelmeit, táplálják és erősítik. Igaz Báró *Eötvös József* következő mondata: „Voltam oly helyzetben, midőn sorsomat irigyelték, éltem napokat, midőn talán részvét tárgya valék, de csak egyet tanultam mind e tapasztalásaimból és ez az: hogy megelégedésünk nem helyzetünktől, hanem annak *felfogásától* függ.“

Legyen szabad néhány költő felfogását idéznem:

„Holnappal ne törődj, messze ne álmodozz,
Légy vig, légy okos; míg lehet élj, örülj!
Míg szólunk, az élet hirtelen elrepül,
Mint a nyíl s zuhogó patak.“

Berzsenyi.

„Mindig vígan — nem tanácsos,
Mindig szomorúan — bajos,
Mindig jól — nem képzelhető,
Váltakozva — úgy türihető!“

„Sei stark mein Herz! Ertrage stets der
Seele tiefes Leid,
Denke, dass der Herr es also will,
der fesselt und befreit!
Und traf dich seine Hand auch schwer, in
Demut nimm es an,
Er legt auf keine Schulter mehr, als sie
ertragen kann!“

Helm.

„Örök vágy és remény,
Örök remegés a múlt után
S a jövő felé:
Im ez a lánc, melyen függ életünk.“

„Ezer öröm virágzik,
De leginkább barátok
Az érzékeny szívekkel
S az értelmes lelkekkel.“

Kisfaludy Károly.

5. Hogy a természet iránti szeretet, a természetrajz és a természettan, a kedélyre jó befolyással vannak és az önmegelégedésre és a lelki nyugalomra vezetnek, az bizonyos.

6. Természetes, hogy a megelégedés felébresztése és megerősítése nemcsak a tananyag megválasztásától függ, hanem a *tanítási módtól* is. Szükséges, hogy a tanító a módszeres oktatás segítségével a különféle érdekeket: a tapasztalati, a gondolkodási, az esztétikai, a rokonszenvi, a társadalmi, az erkölcsi és a vallásos érdeket felébressze, hogy általában az oktatás legyen 1. sokoldalú, 2. igaz, 3. világos, 4. rendezett, 5. fejlesztő, 6. egyéni, 7. gyakorlati, 8. érdekes, 9. szép, 10. erkölcsi, 11. vallásos, 12. összhangzó. Lásd: „Az oktatás módszere, írta Léderer Ábrahám“ és „A gyermek érdeklődésének lélektana írta Nagy László, tanítóképző intézeti igazgató“ c. műveket.

7. De különösen bátorodom a tanítókat a tanítási hangra figyelmeztetni. A gyermek iránti szeretet, a tanítás iránti kedv, a tantárgy iránti lelkesülés, a derűtség és az önmegelégedés hangja a legcélszerűbb eszköz a megelégedés felébresztésére és nemesítésére: „Csak ami szívből jő, hat ismét a szívre: Minden gondolat csak úgy hat másokra is, ha kedélyünkben gyökereszik, mert csak ily gondolat válhatik meggyőződéssé.“ Báró Eötvös József.

E.

1. Végül legyen szabad még két nevelői teendőre becses figyelmüket irányítani t. i. a *szuggeszcióra* és az *önnevelésre*. A *szuggeszció*, a sugallás, nem más, mint az oktatás egy neme és azon alapszik, hogy a képzetek hatása igen nagy és oly erős befolyásuk van, hogy ezek segítségével lelki betegségeket pl. az elégedetlenséget, sőt testi bajokat is gyógyítani lehet.

2. A II-ik fejezetben röviden beszéltem a *lelki betegségekről*, a *psychopathológiáról* és most figyelmeztetem a t. olvasókat a *lelki betegségek* gyógyítására, a *psychotherapiára*. Ha pl. valaki nem tud aludni és azt mondom neki: „Csak feküdjék le, legyen bizalommal maga iránt, ne kinozza fántáziáját,“ akkor elérhetem azt, hogy nemsokára *nyugodt* lesz és az alvás magától fog jönni. Ezt a szuggeszciót más ember *adta*, ez a *heteroszuggeszció*. Vagy ha az elégedetlen ember *önönmagának* azt mondja: „Nekem nincs okom az *elégedetlenségre*, én *egészséges*, erős, okos ember vagyok. Szorgalmam, ügyességem által ismét pótolni fogom a szenvedett *pénzvesztéséget*. Tudom azt, hogy a pénzvesztés baj, de a becsületvesztés *még* nagyobb baj és a legnagyobb baj az egészség elvesztése. *Nem szabad* ezen kellemetlen képzetrel foglalkoznom, *vannak sokan* ismerőseim, akik még többet vesztek.“ Ezen szuggeszciót *önszuggeszciónak*, *önrábeszélésnek*, *önsugallásnak*, *autoszuggeszciónak* nevezzük. Amint látják ezen eszme nem új, csak a szó új. Dr. *Paul Emil*: „*Die natürliche Willensbildung*“ című művében ezt a tárgyat oly tanulságosan, érdekesen és meggyőzően tárgyalja, hogy ezt a pedagógiai szempontból is érdekes munkát érdemes volna magyarra lefordítani. Ezt az értékes könyvet minden nevelőnek melegen ajánlom.

3. Az *autoszuggeszció*, az önsugallás csak egyik fontos eszköze az *önnevelésnek*. Minden nevelésnek pedig tulajdonképpen a főcélja: az *öntevékenység az igaz, a jó és a szép terén*. Az a nevelő, aki magát feleslegessé teszi, mert növendéke már önmaga is képes magát természetszerűen ápolni, továbbképezni, a jóra szoktatni a saját és felebarátjainak boldogítására, a haza javára; az a nevelő nyugodt lélekkel, önmegelégedéssel mondhatja: „feladatomat szerencsésen megoldottam, kötelességemet teljesítettem, önmegelégedéssel pillantok vissza a múltba, nyugodt lélekkel nézek a jövőbe!“

VI. Befejezés.

E csendes erény, a megelégedés szelleme holdogult *Léderer* Bernát családjában is uralkodott, ez nyilvánul az ő örököseiben és családjaikban is. És azért bátran lehetett ezt a themát mai emlékbeszédem tárgyává tenni.

Azon kívánattal, hogy a jelen kornak sikerüljön a most elterjedt erkölcs-telen elégületlenség demonát legyőzni és az általános erkölcsös megelégedés szellemét és közhangulatát uralkodóvá tenni, fejezem be mai felolvasásomat és ha sikerült nekem a t. hallgatóság becses elnézését, jóindulatát és megelégedését kiérdemelnem, akkor ezen eredmény az én keblemben is a hála és a megelégedés érzelmeit fogja felkelteni.

Léderer Ábrahám.

A népiskolai osztályozás és záróvizsgálatok eltörléséről.

Hozzászólás.

Biró Samú kartársamnak jeles cikkét olvasván, egy-két momentummal szeretném ezt a tárgyat felszínen tartani. A pedagógiai irodalomban negyven évre visszamenőleg mindig foglalkoztak időközönként e kérdés megoldásával. *Rein* Paedagogische Enciklopedie-jében széles mederben, kimerítően tárgyalja. A külföldi tanítói organumokban évről-évre jelentek meg cikkek az osztályozás és vizsgálatok eltörlése érdekében. Kimutatták árny- és fényoldalait. Megvilágították az osztályozás tartathatlanságát és káros hatását. Megjelölték azt a határt, ameddig a tanító elmehet, hogy önmagát ellenőrizze akkor, midőn tanítványait osztályozza. Kitűntették már igen sokszor szakszerű, alapos kidolgozásban, hogy mi mindent kell a tanítónak figyelembe vennie, midőn osztályoz. Másrészt bebizonyították azt is, hogy az osztályozásnak csak külső, pillanatnyi hatása nem adja meg a várható erkölcsi hatást. Az osztályozásnak mértéke pedig sohasem fedezheti a megdönthetetlen igazságot. Belső hatása pedig vajmi gyakran érzékeny defektusokat idéz elő. Negyven év óta számtalan formában és változatban világították meg ezt a kérdést. Ebben a munkában résztvettek a magyar tanítók is. Nálunk is igen sokan vitték harcba tollukat, hogy a kérdést eredményesen dűlőre vigyék. Csak egynehányát említem fel a harcosoknak. Tagtársunk *Hoffmann* Ignác, nyugalmazott polg. isk. ig., tudományos készültséggel, gyakorlati tapasztalattal bővelkedve, már harminc évvel ezelőtt nyomatékosan szállt sorompóba az elvi döntésért. A *Budapesti Hivatalos Tanítótestület* körülményekben tárgyalta a vizsgálatok eltörlésében megnyilatkozó kívánságokat és akkor sok szó esett ezzel kapcsolatosan az osztályozás fentartásáról vagy eltörléséről is. *Somogyi* Béla több ízben vetette fel újból és újból, hogy a megvitatás alákerülő érveknek nyomása alatt végérvényes döntést provokáljon. Csekélységem magam is felszóltam mintegy három éve a Független Magyarország hasábjain, midőn az ausztriai viszonyokat mutattam be. Ez a kérdés tehát épenséggel nem új; nem most kerül először szőnyegre. Negyven évi igyekezet, negyven évi vitatkozás, negyven év alatt elhangzott sok-sok érvelés nem vitte előbbre a kérdést. Ma is osztályozunk. Ha már most mégis újból napirendre tűzzük: úgy a régen elhangzott érvek sokaságához igyekeznünk kellene újabbakat felhozni. Olyanokat, amelyek az előbbre haladott pedagógiából fakadjanak; amelyek megdönthetetlenek legyenek; amelyek olyan erők legyenek, hogy a vitát okvetlenül be is fejezzék; amelyek a modern haladás alapján állván, a régi rendszer lényegében támadják meg, amelyeknek segítségével ezt az elavult rendszert teljesen lerombolhassuk és iskolai rendszerünkbe a legújabb pedagógiai elvet érvényesíthessük.

De pontosabban kell meghatároznunk magát a kérdést is. Az-e a kérdés, hogy évközben ne osztályozzuk a tanulók feleleteit, avagy az, hogy év végén ne klaszifikáljunk? Nem kell magyaráznom, hogy ez két nagyon is különböző dolog. Nincs olyan tanító, aki minden feleletre osztályzatot adna. Hisz ez lehetetlenség is! Amikor az egész osztály részt vesz a magyarázatban, a számonkérésben, amidőn egy-egy tárgy

keretében önálló feleletet kérünk és várunk, amidőn ezt a feleletet a tanulótársak azonnal javítgatják, kiegészítik, amidőn a tanító az elhangzott véleményeket összegezi és eredményként állítja oda gyermekeinek, amidőn így a feleltetésnél is újat tanultak, új ismereteket szereztek, amidőn minden egyes további lépés az egyéni megnyilatkozások összesítése, amidőn a fokozatos haladás csak a gyermekeknek további serkentése újabb tanulságok levonására, amidőn egy-egy gyermek bizonyára többször is felszólal: lehet-e osztályozni? Nem esik-e el itt önmagától is már a feltevés, hogy nem kell osztályozni? Amidőn pedig egyes tárgyaknál, a számolásnál, a földrajznál, a történelemnél összefüggő, rendszeres tudásról ad bizonyítékot egy-egy tanítványunk, nem állunk-e melléje támogatóul, biztatóul, segítőül, hogy minél keresebb feleletet, lehetőleg teljes egészet nyerjünk? Nem érzi-e maga a tanítvány is, hogy jól avagy rosszul felelt? A felelés egész folyamatát ellenőrzi a tanítványok összesége, az egész osztály. És vajjon van-e tanító, aki menekedni kívánna ama kedves kötelessége elől, hogy azt mondja: „Jól van, fiam! szépen feleltél! Jól tudtad a dolgot!”

De hát ez osztályozás? Avagy itt a fővárosban, hol minden hónap végével jegyeket adunk minden egyes gyermeknek minden egyes tárgyból, az egyes adott feleletek után jegyzett osztályzat alapján tesszük azt? Nem ama nyert impressió alapján, amit az illető tanítványnak egész hónapon keresztül tanúsított előhaladásából kaptunk? És itt is kiegészíti egyik tárgy a másikat, de egyszersmind őt is áll az előhaladás fokának megmérésében. Ugy vélem, ezt cikkiró sem tartja osztályozásnak? Legalább is nem minősítheti olyaténképpen, hogy erre építse fel az osztályozás eltörlése mellett szóló buzgólkodását. Mert ki tudna ridegen elzárkózni a gyermek egyéniségének megbírálásától, ama bírálatának számbavételétől akkor, midőn e jegyeket a nagy könyvbe beírja. Már pedig vidéki iskoláinkban még ezt sem tettük, nem is teszik sehol. Ott is, ahol havonta értesítőt adtunk, ott is csak szorgalom, magaviselet és előmenetelt klaszifikáltunk. Így van ez ma is. Tehát mindazok az irányelvek, miket cikkiró érdemes soraiban felhoz, érvényesültek. Érvényre jutniok kell is, mert az elemi iskolában másféle osztályozás nem is lehetséges.

Teljesen kizárt dolog tehát, hogy a kérdés az évközben végzett osztályozásra is kiterjedne. Mert mi is, akik szabályzat szerint havonta jegyeket adunk, ezeket csak a magunk tájékoztatására használjuk fel; annál is inkább a vidéki kartársak, kik úgy sem osztályoznak. Épen azért nem is tudom megérteni, hogyan vezeti le cikkiró fejtegetésében az évközi osztályozásból az évvégi fokozatok megállapítását, hogy felállíthassa tételét: az osztályozás eltörlését. Ebben a tévedésben nem menthetik őt az egyes pontoknál felhozott igazságai, amelyek bizonyára megállanak, amelyeknek bizonyító erejét távolról sem akarom kétségbevonni, lekicsinyelni, de amelyek a fentiek szerint az évvégi osztályozásra behatással épenséggel nincsenek. Hibába eshetik az évvégi osztályozásnál az a tanító is, ki egész éven átegyáltalában nem osztályozott. De hibába eshetik az a tanító is, aki minden legapróbb jelentkezésnél már lelkiismereti vizsgálódásba bocsátkozik önmagában. A kérdés eldöntésénél tehát csak az évvégi osztályozásról lehet szó. Itt kell elkerülni a természet-szerűen mutatkozó hibákat. Itt állhatnak meg cikkiró szép fejtegetései.

Hogyan érhetjük el azt, hogy ne osztályozzunk? — Wilhelm Münch: *Zukunftspädagogik*-jában kiemeli, hogy a gyermekeknél mérőfokul nem a tudást kell venni, midőn tanítványainkat a felsőbb osztályba akarjuk felvezetni, hanem a szellemi és testi érettséget. Ez pedig nem egyenlő azzal, hogy tudja-e a gyermek a Csodaszarvas regéjét elmondani szóról-szóra, avagy a közönséges törték osztásának háromféle alakját ismeri-e, hanem, hogy ítélőképessége, látóköre, képzelő tehetsége kifejlődött-e olyannyira, hogy a következő osztálynak érettebb gondolatköreit felfoghassa. Meg tudja-e érteni azokat a magyarázatokat, amelyek a jövő feladataira előkészítésül szolgálnak, azon az alapon, amit magával visz a lefolyt évben szerzett tapasztalatai után. Ezt figyelje meg a tanító. De nem azt, hogy két b helyett csak egyet ír a gyermeke, vagy a célhatározót összetéveszti az állapotathatózóval. Ha növénydekeinek nevelésében minden tanító ezt a feladatot tölti be, úgy csakis azt mondhatja: igenis felmehet, vagy nem mehet fel a következő osztályba. Hogy ezt a ítéletet kimondhassa tanítványaira, fel kell használnia minden egyes alkalmat, hogy tanítványai véleményeiket elmondhassák. Tehát nem száraz feleltetésre szoktatja őket. És így nem is kell majd osztályoznia. Az osztályozás önmagától fog megszűnni akkor, ha a tanítók nem feleltetnek úgy, mint eddigelé. Közös munkálkodás,

kölcsönös ismeretszerzés a jövő iskola vezetésének módszere. Ebben a tanító vezető, irányító lesz, aki céltudatos beosztásban, koncentrikus körök felhasználásában, a fokozatos haladás előkészítésében mindig a gyermekek tapasztalatait veszi alapul és nem a tantárgyakat. A tapasztalatok tárgyalásának egymásutánja, a motivumoknak tudatossá érlelése, az így nyert tudás rendszerítése, kibővítése lesz a tanító működési köre. Ebben a működési körben benne lesz mindig és mindenkor minden egyes gyermek, mert egyik a másikat belevonja, tanítója pedig vezérli őket. És akkor nem osztályozhat, tehát nem is eshetik hibába. Ellenben nevelt, tanított. Ha ez a rendszer általánossá lett; ha a tanítói köztudatban a jövő pedagógiai rendszer már testet öltött; ha a tanítóság leveti magáról a szokás kényszerzubbonyát és beleilleszkedik a jelzett módszeres irányba: akkor önmagától szűnik meg az, aminek eltörlését ma annyira hangosan kívánjuk.

Pintér Zsigmond.

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

Belföld.

Az országos izr. tanítóképző-intézet értesítője a 49. 50 és 51. tanévről. 1905/6., 1906/7. és 1907/8. Közli *Bánóczy József*. Ez a név elég garancia, hogy a kiadott értesítő tartalma érdekes. Jubileumi évekről számol be e füzet, mert az intézet fennállásának félszázadát már túlhaladta. E hosszú idő alatt ellátta az ország zsidó-felekezeti iskoláit derék, lelkes, buzgó tanítósággal, akik itt az intézetben nyertek impulzust nemes hivatásuk becsületes művelésére. Itt ismerték meg a műveltség felemelő erejét és ebben a szellemben szolgálták a zsidó iskolák ügyét fáradhatatlan igyekezettel. Itt öntötték a zsidó tanítók lelkébe a zsidóság iránti meleg szeretetet, hogy kilépve működésük nehéz, de dicsőséges pályájára: felekezetük érdekeit is szolgálják. És hogy a magyar zsidó tanítóság oly fáradhatatlan előharcosa a magyarság, az igaz hazafiság, a hazaszeretet szent ügyének azt is az anyaintézetnek köszönhetjük. És noha büszke öntudattal tekinthet végig az intézet vezetősége a kibocsátott tanítókra, noha önérettel mutathatta volna be az 50. év leforgásával, dicsőséges munkálkodásának eredményét: nem tartott jubileumi ünnepséget. Fokozottabb munkálkodással, újabb intézmények meghonosításával, a jövő zsidó tanítói nemzedék minél intenzívebb nevelésével akarja az intézet vezetősége az 50 éves fordulót megünnepelni. Legelső sorban is a gyakorló tanítás rendezését tűzte ki feladatául, amelyre nézve dr. *Málnai Mihály* terjesztette elő javaslatait. Rendezte a tanuló ifjúság írásbeli dolgozatainak rendjét. Rendszeressé tette az iskolák, muzeumok látogatását. Tanfolyamot tartottak a magyar nyelvnek idegenajkú iskolákban való tanítása módszeréről. Közli a megtartott gyakorló tanítások sorozatát. Teljes tájékoztatást nyújt azokról a messzemenő segélyezésekről, melyekben a tanulókat részesítik. A Volt Növendékek Internatus-egyesülete lényegesen megkönnyítette az intézet vezetőségének jótékonyági kötelezettségeit. Szép működést fejtettek ki az intézeti ifjúsági egyesületek is. Mindezekről beszámol a kitűnően megírt és összeállított érdekes értesítő.

*

Hogyan kedveltessük meg gyermekeinkkel a mások bajával való törődés gondolatát? A gyermekek nevelőknek lelkét, tudását, szívjóságát magukkal viszik az egész életen át. Látják, hogyan támogatják az erősebbek a gyöngébbeket; hogyan támogatják, irányítják, szeretik a felnőttek a gyermekeket és ezt ösztönszerűleg követik. Így dédelgetik kisebb testvérkéiket, így játszanak bábuikkal. Fele tréfa, fele játék, de agyvelejük telítve marad a mások bajával való törődés gondolatával. Az iskola megtanítja ezeket a gyermekeket, hogy a társadalom nem egyéb, mint a tett szolgálatok kölcsönös kicserélése. A fogékony lelket példákkal, élettapasztalatokkal, olvasmányokkal meg kell termékenyíteni, hogy felkeltsük, ébren tartsuk, utánzásra, önálló cselekedetre serkentsük a másokon való segítség jóleső érzését. Maguk a tanulók fognak módozatot kieszelni, hogyan jöjjenek segítségére a gyámoltalannak; hogyan tegyenek jót társaikkal. Há ebbeli igyekezetükben a tanító támogatja őket, úgy leleményességre, életviszonyok felismerésére, jótékonyagra szoktatja őket. Megtanítja növendékeit az életnek magasabb szempontok szerinti fel-fogására.

(Gyermekvédelmi lap.)

Érlelődő pedagógiai reformeszmék. A nevelés és oktatás kérdései iránt sohasem mutatkozott olyan mélyreható és általános érdeklődés, mint amilyenek most vagyunk tanúi, még pedig azért, mert az ujabban felvetett pedagógiai reformeszmék az ifjúság házi és elemi iskolai oktatását érintik. Sikerült tehát a szülők érdeklődését is nagyobb mértékben felkelteni és így megteremthető lesz az iskolai és házi nevelés összefüggő, egybekapcsolódó útja. És mennél egyetemesebb az érdeklődés, annál kevésbé veszedelmesek a felvetődő reformeszmék. Érlelődésük annál gyorsabb és egyenletesebb. De az ily reformeszméket a tanítóság csak testületi együttműködés útján válthatja valóra. Épen azért a *Német Tanítók Egyesülete* állandó bizottságot szervezett, hogy a felszínre kerülő összes reform-terveket figyelemmel kísérje, megbírálja, minél szélesebb körben ismertesse és életrevalóságukról gyakorlati kipróbálás útján gondoskodják. Megtehetnök mi is.

Az Erdélyrészi Tanítóegyesületek Szövetsége Kolozsvárott megteremtette a Tanítók Leányotthonát. A szövetség kötelékébe tartozó tanítóknak a kolozsvári tanintézetekben tanuló leányai számára otthont alapított, melyben a tanulók teljes ellátás mellett gondos nevelést is nyernek. (Család és Iskola.)

Pintér Zsigmond.

EGYESÜLETI ÉLET.

P á l y á z a t.

Az „Orsz. Izr. Tanítóegyesület“ által létesített és kezelt **„Erzsébet“-alapítvány** kamatjait (100 koronát, melyet Györi Adolf egyesületi pénztáros úr sajátjából 120 koronára emel), f. évi október hóban mint leánykiházasítási segélyt e pályázat útján fogjuk odaitélni.

Ezen segély elnyerésére pályázhatnak oly tanítók, akik legalább három év óta tagjai az egyesületnek, ha leányuk jegyben jár.

Előnyben részesül az a folyamodó, aki az Erzsébet-alap gyarapítása körül (bárcagyűjtés) érdemeket szerzett.

A pályázati kérvények legkésőbb f. évi október hó 15-ig az egyesület elnökségéhez nyújtandók be.

A megszavazott segély a kiházasítandó tanító-leánynak akkor adatik ki, amikor hitelesen kimutatja, hogy az esküvő már megtörtént, de lehetőleg november 19-én, Erzsébet napján.

Budapesten, 1908. október 1-én.

Hajnal Jakab
titkár.

Stern Ábrahám
elnök.

Tudósítás.

A közp. választmány 1908. szeptember 17-én ülést tartott, melyből a következőket közöljük:

Elnökök: *Csukási Fülöp* és *Tolnai J. Béla*.

Jegyző: *Pintér Ignác*.

Jelen voltak: Ábrányi Aladár, Adler Simon, Balla Bernát, Barna Jakab, Bárd Rezső, Dr. Braun Salamon, Földes Lipót, Hajnal Jakab, Herczka Gusztáv, Kornfeld Gyula, Kuttner Miksa, Mandl Bernát, Pintér Zsigmond, Révai Miksa, Rózsa Ede, Schichtancz Ármin, Schlesinger Ármin és Wolf Ármin.

Távollétüket kimentették: Stern Ábrahám, Györi Adolf, Léderer Ábrahám, Ózer Zsigmond és Schön Dávid.

1. *Stern Ábrahám* elnök gyengélkedése folytán akadályozva lévén az

ülésen való megjelenésben. *Csukási Fülöp* egyesületi alelnök nyitja meg az ülést, melegen üdvözli a szünidei pihenés után oly szép számban megjelent tagokat és felolvastatja a közp. választmányának június 25-én tartott üléséről szóló jegyzőkönyvet, melyet a választmány megjegyzés nélkül hitelesít.

2. Elnök melegen üdvözli a közp. választmányi ülésen először megjelent *Schlesinger Armin* nyugd. igazgatót, a teljes választmány tagját, ki Budapestre költözvén, alapszabályaink értelmében tagja lett a közp. választmányának. Megemlíti ama bokros érdemeket, melyeket *Schlesinger* tagtársunk mint az Északkeleti Fiókkör elnöke, annak alapítása, szervezése és felvirágoztatása körül szerzett, mely érdemeket a fiókkör tornaáljai ülésén egyhangú lelkesedéssel elismerte. A közp. választmány nevében is csatlakozik ez elismeréshez, melyet *Schlesinger* tagtársunk egyesületi működése révén méltán kiérdemelt. Üdvözli egyúttal a választmány legfiatalabb tagját, *Abrányi Aladárt* is.

Ugy *Schlesinger Armin*, mint *Abrányi Aladár* meleg szavakban megköszönik az üdvözlést.

3. Elnök a következőket jelenti:

a) *Dőri S. Zsigmond*, a pesti izr. fiúárvaház polgári iskolájának volt tanára, egyesületünk központi választmányának tagja, július hó 11-én, 37 éves korában meghalt. A megboldogultban egyesületünk egyik legbuzgóbb, munkás tagját gyászolja, ki nemes ambíciója által ösztönözve, tudásával, értékes dolgozataival lapunk becsét emelte, értékes tanulmányaival a zsidó tanítóságnak tágasabb körben is dicsőséget és tiszteletet szerzett. Korai halála mindnyájunkban mély megilletődést keltett, emlékét kegyelettel fogjuk megőrizni.

A választmány fájdalommal vesz tudomást *Dőri S. Zsigmond* elhalálzásáról, gyászának külső jeléül az érdemeiről való megemlékezést állva hallgatja meg, részvétének a mai ülés jegyzőkönyvében ad maradandó kifejezést. Egyszersmind tudomásul veszi, hogy az elnökség nevében a megboldogult özvegyéhez részvétiratot intéztünk és neki a 400 korona özvegyi segélyt megküldtük.

b) *Czakó Jakab*, hártfai áll. iskolai tanító, egyesületünk rendes tagja, hosszú betegeskedés után, június 28-án, 42 éves korában meghalt. A megboldogult előbbi években, mint zsidó tanító, buzgósággal szolgálta felekezeti tanügyünket és mindenkor szeretettel csüngött egyesületünkön. Az elhunytban *Steiner Ignác* lévai tagtársunk vejét, 7 kiskorú árvája pedig a legjobb apát gyászolja.

A választmány fájdalommal vesz tudomást *Czakó Jakab* elhalálzásáról, részvétének a mai ülés jegyzőkönyvében ad maradandó kifejezést és tudomásul veszi, hogy özvegyének a 400 korona özvegyi segélyt kiutaltuk.

c) *Dőri S. Zsigmond* elhalálzásával a közp. választmány egy tagsági helye megüresedett, melyre az elnökség a soron levő *Abrányi Aladár* pótagot hívta be.

Tudomásul szolgál.

d) A *Gans Dávid*-féle alapítványnak a nyári szünidőben esedékes kamatait: 32 koronát elnök a folyamodók közül egy vidéki tagtársnak ítélte oda. Tudomásul szolgál.

e) Néhai *Kuffler Lipót*, egyik alapítványtevőnk elhalálzása napján, Ellul hó 28-án az elnökség megbízásából egyik nyugdíjas tagtársunk fogja a kegyeletes szertartást (kaddis mondást és mécsgyújtást) végezni.

Tudomásul szolgál.

f) Titkár bemutatja a néhai *Pollák Jakab* 3000 koronás segélyalapítványáról szóló alapítólevelet, melyet a választmány tudomásul vesz. Ezzel kapcsolatban elnöklő *Csukási Fülöp* indítványára a választmány elhatározza, hogy lapunk januári számában összes alapítványaink lajstromozva, a cél és egyéb körülmények megjelölésével közöltessenek.

g) A legutóbbi választmányi ülés óta *alapító tagokul* beléptek: 1. *Mezei Mór* Budapest, 100 koronával. 2. *Schön Dávid* tanár Budapest, mint az *Üdülőtelep* alapító tagja, 100 koronával.

Pártoló tagokul beléptek: *Weisz J. Lipót* az Északkeleti kör elnökének jelentése alapján a *Tornaljai Izr. Hitközség* és *Kohn Hermann* Miskolc; *Rosenthal* Rezső mohácsi tagtárs révén: *Bányai Mór* Tolna; *Csukási Fülöp* révén: *Deutsch Ignác* Balaton-Berény, mint az *Üdülőtelep* pártoló tagja évi 10—10 koronával.

A választmány e bejelentéseket örvendetes tudomásul veszi és a közbenjáró tagtársaknak jegyzőkönyvi köszönetet szavaz.

h) A legutóbbi választmányi ülés óta a következő adományok, illetőleg gyűjtések folytak be:

1) *Egyesületi célokra:*

Deák Adolf Léva gyűjtése K 71.60, *Kovács Lajos* Gyöng K 20. — Összesen K 91.60.

2) *Az Árvaalagra:*

Székely Lipót Makó K 50; *Lebovits Izsák Ó-Liszka* K 16.50; *Deák Adolf* Léva K 17.66; *Goldhammer* és *Weiss* K 2; *Krausz Armin* gyűjt. Igló K 14.24; *Klein* Eliás gyűjt. Pásztó K 20; *Ujvári Adolf* Püspökladány K 3; *Fehér* Lipót és *Vámos Ede* gyűjt. Szécsény K 4.30; *Lendvai Fülöp* Kismarton K 2; *Lengyel Samu* gyűjt. Homonna K 18. Összesen K 147.60.

3) *Az Erzsébet alapra:*

Szini Márk Bonyhád 80 fillér.

4) *Az Üdülő-telepre.*

A pesti izr. hitk. fiúiskola tantestületének gyűjtése a beiratáskor K 50; *Weisz Henrik* Mosóc K 5.60; *Székely Lipót* gyűjt. Makó K 51; Az Északkeleti fiókkör gyűjt K 90; *Kovács Lajos* Gyöng 2; *Lengyel Samu* Homonna K 4; özv. *Himmler Mór*né Jászberény (*Lengyel Samu* gyűjt) K 4; *Rosenthal* Rezső Mohács gyűjt K 5; a *Csukási Fülöp* és *Biró Samu* által rendezett balatonberényi hangverseny tiszta jövedelme K 93.20; ugyanott felülfizetésekből K 32.—; a szünetben Balaton-Berényben rendezett szombati istentisztelet alkalmával felajánlott templomi adományokból K 34.50. Összesen 388 korona 96 fillér.

A választmány, úgy az adakozóknak, mint a gyűjtő kartársaknak jegyzőkönyvi köszönetet szavaz.

i) Pénztáros beterjeszti a július-augusztusi pénztárforgalomról szóló jelentését, mely K 4734.94 bevétellel szemben K 5530.34 kiadást tüntet fel. Tudomásul szolgál.

j) A verebélyi izr. hitközség átiratban köszönetét fejezi ki egyesületünk vezetőségének, hogy az első ízben megtagadott államsegély iránti felfolyamodásukat eredményesen támogatta.

Tudomásul szolgál.

k) *Singer* és *Wolfner* könyvkiadó cég jelenti, hogy a szünet alatt 10 különböző kiadványunk újabb kiadásra került. Ezeknek szabályszerű lebélyegzése *Adler* Simon egyesületi ellenőr ellenőrzésével történt.

Tudomásul szolgál.

4. Az *Északkeleti fiókkör* július 5-én Tornalján tartotta ez idei körülését. A beérkezett jegyzőkönyv tanúsága szerint az ülés lefolyása méltó volt e nagy fiókkörünkhöz és annak eddigi működéséhez. Az ott egybegyűlt nagyszámú zsidó tanítóságon kívül előkelő közönség is vett részt az ülésen, melyen az előadók és hozzászólók tiszteletet és tekintélyt szereztek a zsidó tanítói névnek. A kör eddigi elnöke: *Schlesinger* Ármin, miskolci igazgató nyugdíjba vonulván, elnöki állásáról lemondott, helyébe *Weisz J. Lipót*ot, a kör eddigi

titkárát választották meg, míg titkárrá egyhangu választással *Vadas* Ábrahám miskolci tagtárs lett.

A választmány örömmel vesz tudomást az Északkeleti kör tornaljai ülésének ezen lefolyásáról, köszönetet mond az előadóknak: *Biedermann* Adolf egri és *Vadas* Ábrahám miskolci tagtársaknak. *Schlesinger* Árminnak pedig a kör megalapítása és felvirágoztatása körül évek hosszú során át kifejtett buzgó tevékenységeért és fáradozásaiért elismerését és köszönetét fejezi ki. Egyben üdvözi az újonnan megválasztott körelnököt és titkárt.

5. *Mandl* Bernát jelentést tesz a Baranya-, Tolna- és Somogy megyei körnek augusztus 10-én Marcaliban tartott üléséről. Örömmel emlékezik meg arról, hogy *Stern* Ábrahám elnök vezetése alatt a központi választmány tagjai közül *Csukási* Fülöp alelnök, *Biró* Samu, *Herczka* Gusztáv és *Ábrányi* Aladár is megjelentek az ülésen. Különösen kiemeli Dr. *Büchler* Sándor keszthelyi főrabbi érdemét, ki a gyűlést megelőző istentiszteleten hatásos, szép beszédet mondott. Az ülésen letárgyalt tételek az egybegyűlt tagtársak és előkelő nagy közönség körében élénk érdeklődést keltettek.

A választmány örömmel veszi tudomásul e jelentést, köszönetet mond *Mandl* Bernátnak, mint a központ képviselőjének, ki *a zsidó iskolák állapota a 19. században és fontos feladatai a 20. században* című tartalmas előadásával a hallgatóságot valósággal lebilincselte. Elismerését és köszönetét fejezi ki a választmány továbbá *Biró* Samu, *Löbl* Lipót és *Lantos* Simon előadóknak, Dr. *Büchler* Sándor keszthelyi főrabbinak, valamint a marcali hitközségnek vendégszeretetéért, mellyel az ülésen megjelenteket fogadta.

Tudomásul veszi továbbá a választmány, hogy az ülést megelőzőleg *Csukási* Fülöp és *Biró* Samu Balatonberényben az *Üdülő-telep* javára hangversenyt rendeztek. Fáradozásaikért jegyzőkönyvi köszönetet szavaz.

Elnök ezzel kapcsolatban bejelenti, hogy *Mandl* Bernát tagtársunk tanulmánya az *Imit* ezidei évkönyvében fog megjelenni, de az *Imit* a különlevonattól annyi példányt fog rendelkezésünkre bocsátani, hogy minden tagunknak küldhetünk majd egy-egy példányt.

6. A *Bács megyei Kör*-nek augusztus 24-én Baján tartott üléséről *Bárd* Rezső, mint a központ kiküldöttje tesz jelentést. Nagy elismeréssel szól a bajai hitközség vendégszeretetéről, mely mintaszerű intézményeivel az egybegyűlt zsidó tanítószeg csodálatát vívta ki. A gyűlést megelőző istentisztelet gyönyörű szép volt, különösen *Adler* Lipót főrabbi tartalmas szép beszéde ragadta el a jelenvoltakat. A napirendre kitűzött tételek letárgyalása után, melyekről a jegyzőkönyv részletesen beszámolt, *Bárd* Rezső tagjainknak különös figyelmébe ajánlotta kiadványainknak használatát.

A választmány örömmel vesz tudomást a bajai ülés szép lefolyásáról, köszönetet mond *Adler* Lipót rabbinak az istentiszteleten mondott gyönyörű beszédéért, *Bárd* Rezső közp. képviselőnek, *Nagy* József és *Biró* Samu előadóknak, a bajai tantestületnek és mindazoknak, akik az ülés sikeréhez közreműködésükkel hozzájárultak.

Elismeréssel emlékezik meg a választmány mindhárom fiókkör elnökeiről, nevezetesen *Schlesinger* Árminnak, *Klingenberg* Jakabról és *Erdős* Jakabról, kik az ülések előkészítése és tapintatos vezetése körül sokat fáradoztak; köszönetet mond a kör titkárainak: *Weisz* J. Lipótnak, *Kohn* Mórnak és *Stricker* Simonnak, valamint a hitközségeknek, melyek áldozatkész vendégszeretettel fogadták a gyűléseken megjelent tanítószegot, végül köszönetet mond a választmány mindazon hitközségeknek, melyek az üléseken résztvevő tanítóiknak utiköltséget szavaztak meg.

7. A választmányi ülés vezetésében *Csukási* Fülöpöt *Tolnai* J. Béla alelnök váltja fel.

8. *Csukási* Fülöp, mint az *üdülő-telep* telekvételére kiküldött végrehajtó

bizottság elnöke, beterjeszti a bizottságnak 1908. jul. 18-án Balatonberényben tartott ülésének következő jegyzőkönyvét:

Jegyzőkönyv felvételét az Orsz. Izr. Tanítóegyesület közp. választmánya által 1908. évi június 25-én az Üdülő-telep részére leendő telek kiszemelésével és a telekvásárlás előkészítésével megbízott végrehajtó bizottságnak 1908. évi július 18-án tartott ülésén Balatonberényben.

Elnök: Csukási Fülöp, egyes. alelnök.

Jegyző: Biró Samu.

Jelen vannak: Herczka Gusztáv, Barta Fülöp, Gold Adolf, Löbl Lipót és Vázsonyi Izidor bizottsági tagok és Sáringer Kálmán, Ábrányi Aladár, Krammer Lajos és Weisz Salamon mint vendégek.

1. Elnök néhány szóval üdvözli a megjelenteket és rövid beszédben ismerteti a központ részéről nyert megbízatást, ismerteti a rendelkezésre álló összeget, az *Üdülő-telep* vagyonát és azokat a szempontokat, melyeket, mint a közp. választmány utasításait, a kiszemelő telek megbirálásánál okvetlenül irányadóknak kell tekinteni.

2. Elnök bejelenti, hogy egy *Takács* László nevű balatonberényi polgár személyesen felkereste és 987 □-ölnyi földjét 2100 koronáért megvételre ajánlotta. A föld a Duruga nevezetű villasor mögött terül el a falu fejlődésre hivatott részén, a Balaton vizéhez közel.

Ezeket előterjesztvén, felszólítja a jelenlevőket, hogy akár telekajánlatot, akár már meglévő és céljainknak esetleg átalakítható épületet, vagy bármely e kérdéshez tartozó javaslatot, ha tudnak, sziveskedjenek előterjeszteni.

Vázsonyi Izidor tapolcai tagtárs egy a zalai parton levő „*Fekete kastély*”-ról tesz említést, mint amely igen olcsón eladó. Szerinte ez a kastély a körülötte elterülő óriási földdel együtt 50—60 ezer koronáért megkapható volna.

A bizottság meghallgatta mindazokat, kik az ajánlatba hozott földet és kastélyt ismerik, s bár azok szerint is olcsónak mondható az az említett összeg mellett is, mégis egyértelműen úgy határoz, hogy viszonyaink mellett ekkora befektetést kívánó vételről szó sem lehet.

Most tehát a *Takács*-féle ajánlatot teszi a bizottság megbeszélés tárgyává. A vitában a bizottság minden tagja részt vesz és egy véleményt nyilvánít úgy a vételár olcsósága, Balatonberény kedvező fekvése, valamint mindazon feltételek fenforgására nézve, amelyeket a központ kiszabott.

A bizottság tagjai a *Takács*-féle földet megtekintvén, azt olcsónak, céljainknak megfelelőnek, sőt igen előnyösnek, Balatonberényt és viszonyait minden tekintetben megfelelőnek találván: egyhangulag ajánlják a telek megvételét és felkérlik a központot, hogy ezt a vásárlást mielőbb effektuálja. *Vázsonyi* Izidor kijelenti, hogy szívvel-lélekkel csatlakozik a határozathoz.

Több tárgy nem lévén, elnök az ülést berkeszti.

K. m. f.

Biró Samu
bizotts. jegyző.

Csukási Fülöp
bizotts. elnök.

Hitelesítik:

Herczka Gusztáv.

Ábrányi Aladár.

A végrehajtó bizottság ezen határozata alapján *Csukási Fülöp*, *Biró Samu* és *Löbl Lipót* a közp. választmány utólagos jóváhagyása reményében *Takács* Lászlóval a balatonberényi körjegyzőnél adás-vevési szerződést kötöttek. E jelentésből kifolyólag *Csukási Fülöp* kéri a választmányt, hogy az *Üdülő-telep* telkének vételére vonatkozó szerződést ratifikálja és utasítsa az elnökséget, hogy a szerződésben kikötött terminusig a vételárat fizesse ki.

Határozathozatal előtt elnök felolvastatja *Barta Fülöp* veszprémi tagtársnak, az *Üdülő-telep* végrehajtó bizottság egyik vidéki tagjának levelét,

melyben bár beismeri, hogy a balatonberényi bizottsági ülésben ő is hozzájárult a kérdéses telek megvásárlásához, utólag azonban aggályai támadtak arra nézve, hogy a közp. választmány által kitűzött feltételek Balatonberényben nincsenek meg, tart továbbá a drága építkezéstől és kifogásolja, hogy az Üdülő-telephez kívánatos árnyék sincs meg a helységben. Balaton-Füreden kívánja az Üdülő-telep felépítését.

Barta Fülöp levelének alapján élénk vita indult meg, melyben részt vettek: *Kornfeld* Gyula, *Balla* Bernát, *Pintér* Zsigmond, *Kuttner* Miksa és *Schichtancz* Armin.

Miután a *Barta* Fülöp által felhozott aggályok elosztatása tekintetében a balatonberényi viszonyokat jól ismerők közül *Kornfeld* Gyula, *Csukási* Fülöp, *Biró* Samu, *Mandl* Bernát, *Herczka* Gusztáv és *Abrányi* Aladár megnyugtató felvilágosításokat adtak, a központi választmány 2 tag szavazatával szemben elhatározta, hogy az Üdülő-telep végrehajtó bizottságának javaslata alapján a *Takács* László balatonberényi lakossal kötött adás-vevési szerződést jóváhagyja és annak jogi következményeit egyesületünkre nézve kötelezőknek ismeri el. Utasítja az elnökséget, hogy a telek birtokba vétele iránt a szükséges intézkedéseket tegye meg. Egyszersmind megválasztja *Löbl* Lipót marcalii tagtársat az Üdülő-telep gondnokává és felkéri, hogy a telek bekerítése és a szükségesnek mutakozó befűtési munkálatokra nézve tegyen javaslatot. A végleges intézkedési jogot a központi választmány magának tartja fenn.

Egyben köszönetet mond a választmány *Csukási* Fülöpnek és a bizottság minden egyes tagjának ez ügyben kifejtett buzgólkodásukért.

9. Az *Izr. Magyar Irodalmi Társulat* (Imit) átiratban jelenti az elnöknek, hogy egy ifjúsági biblia kiadását határozta el, melynek szerkesztésére a maga biblia bizottságát és *Stern* Abrahám egyesületi elnököt kérte fel. E kiadvány tiszta hasznának felét egyesületünknek ajánlja fel azon feltétellel, hogy egyesületünk külön ifjúsági biblia kiadásáról lemond és ezen kiadványt erkölcsileg támogatja.

A választmány örvendetes tudomásul veszi az ifjúsági biblia kiadására vonatkozó jelentést. Miután a Dr. *Bacher* Vilmos, Dr. *Bánóczy* József, Dr. *Blau* Lajos és *Stern* Abrahám tagokból álló szerkesztő bizottság garanciát nyújtanak az iránt, hogy a zsidó ifjúság kezébe irodalmi beccsel bíró és pedagógiailag is helyesen megszerkesztett könyv kerül, az *Izr. Magyar Irodalmi Társulat* e kiadványát örömmel üdvözli, a haszonból egyesületünknek felajánlott részesedést köszönettel fogadja és elhatározza, hogy egyesületünk ebből kifolyólag a tervbe vett külön ifjúsági biblia kiadásáról lemond és a tervbe vett kiadványt minden rendelkezésére álló módon erkölcsileg támogatja.

10. A választmány egy nyugdíjas tagtársunkat, ki 40 év óta tagja egyesületünknek, kérésére alapszabályaink 5. §-a értelmében a tagdíjak további fizetése alól felmenti.

11. A választmány a következő segélyezéseket szavazza meg:

3 vidéki tagtársnak rendes betegsegély címén összesen 140 koronát; egy a fővárosban tartózkodó, volt vidéki nyugdíjas tagtársnak rendes betegsegély címén 60 koronát; egy vidéki tagtársnak rendkívüli segély címén 50 koronát; egy nem tag özvegyének segélyképen 40 koronát; egy tanító özvegynek 10 koronát, két tanító tanuló fiának 10—10 koronát. Összesen 320 koronát.

Egyben tudomásul veszi a választmány a legutolsó választmányi ülés óta elnök által 8 esetben rövid uton kiutalt 93 korona kisebb segélyezést.

12. A választmány a következő új tagokat veszi fel:

1. *Kohn* Illés kismárdai tanítót, 28 éves 12 korona utánfizetés kötelezettsége mellett.

2. *Porgesz* Lipót dunaszerdahelyi tanítót, 29 éves, utánfizetés kötelezettsége nélkül.

3. *Kemény* Simon székesfővárosi tanítót, 36 éves, 28 korona utánfizetés kötelezettsége mellett.

4. *Friedmann* Bertalan kemecsei tanítót, 26 éves, utánfizetés kötelezettsége nélkül.

Az új tagok felvételi okmányait a folyó évre járó 8 korona tagsági díj befizetése után kapják csak meg.

Az 1908. szeptember hóban befolyt tagdíjak és gyűjtések kimutatása.

a) Pártoló tagdíj:

Izr. iskolaszék, Galgóc	kor.
	10.—

b) Rendes tagdíjak:

	hátr. kor.	1908 kor.		hátr. kor.	1908 kor.
Brill Géza, Vittenc	—.	4.—	Julesz Leó, Félegyháza	*16.—	8.—
Czitrom Jakab, Belényes	—.	8.—	Klein Gábor, Félegyháza	—.	8.—
Gellért Mór, Sümeg	5.—	—.	Klein Mór, Bucsúszentlászló	—.	4.—
Havas Henrik, Kiskőrös	—.	4.—	Lukács Sándor, Tolcsva	10.—	—.
Hirschfeld Rezső, Nagykanizsa	—.	8.—			
			Összesen	31.—	44.—

* Utánfizetésre.

c) Gyűjtés az árva-alap javára:

Deák Adolf, Léva, (ujévi üdv. megváltása címén)	kor.
	2.—
Klein Gábor és Julesz Leó gyűjtése az iskolai beírások alkalmával, Félegyházán	6.—
Lengyel Ignácné adománya, Budapest	2.—
N. N. adománya	1.—
Összesen	11.—

d) Gyűjtés az Erzsébet kiházasítási alapra.

Izr. Tantest. gyűjtése az isk. beírások alkalmával, Galgócon	kor.
	17.60

e) Gyűjtés az „Üdülő-telep“ javára.

Barta Fülöp adománya, Veszprém	kor.
	10.—
Havas Henrik, Kiskőrös, rendes tagdíj 5. r.	2.—
Izr. Iskolaszék, Galgóc	20.—
Izr. Tantestület (fluiskola), Budapest, gyűjtés a beiratások alkalmával	50.—
Izr. Tantestület, Debrecen, alap. tagd. II. r.	10.—
Klein Gábor, Kunfélegyháza, rend. tagd. I. r.	2.—
Julesz Leó, Félegyháza, rend. tagd. I. r.	2.—
Összesen	96.—

f) Adományok egyéb egyesületi célokra:

Beck Szigfrid adománya, Budapest	kor.
	14.—

Budapesten, 1908. október 1-én.

Györi Adolf,
egyesületi pénztáros.

HIREK ISKOLÁINK ÉLETÉBŐL.

Uj iskolaépület. Az érsekújvári izr. kongr. hitk. iskolaszéke aug. hó 25 én érdekes ülést tartott, amelyen tudomásul vette, hogy *Décsi József* igazgató, ki már 2 évvel ezelőtt nyugdíjba ment, de az iskolát azóta is vezette, igazgatói állásáról lemondott. Az iskolaszék derék tagtársunkat, ki 42 évig működött a tanítói pályán és ebből 36 évet Érsekújváron, az iskola szervezése, fejlesztése és megmagyarosítása körül szerzett bokros érdemei elismerésül tiszteletbeli igazgatónak választotta és egyuttal az iskolaszék örökös tagjának. *Décsi József* e kitüntetésre méltán rászolgált, mert az öregebb tanítói gárdának egyik legderekabb tagja. — Az iskolaszék ez ülésében egyuttal *Roth Jenő* tagtársunkat választotta 60 év óta fennálló neves iskolája igazgatójává. — Az iskolaszék egyuttal elhatározta, hogy rozoga iskolaépülete helyett az eddigi nagy telken emeletes új iskolaépületet emel, melynek földszintjén az elemi iskolát, emeletén pedig a polgári leányiskolát fogja elhelyezni. Minthogy pedig az építkezésre elegendő tőkével nem rendelkezik, egyhangulag elfogadta *Décsi* igazgató következő tervét, mely mint utánzandó példa is figyelemre méltó: A hitközség 500 drb 100 koronás kamatmentes részjegyet bocsát ki, melyet 25 év alatt törleszt, évenként 4 százalékot. E részjegyeket pedig főleg az iskola volt növendékei által jegyezteti, kik közül sokan országszerte előkelő állásokat foglalnak el és ma is érdeklődnek volt iskolájuk iránt. A jegyzések még folynak, de már is szép eredményre vezettek.

Tanító kitüntetése. Sárosvármegye „Általános Tanító-Egyesülete“ f. hó 21-én tartotta meg rendes évi közgyűlését. Ez alkalommal Dr. *Tergina Gyula*, kir. tanácsos, Sárosvármegye kir. tanfelügyelője az e megyében megjelenő és már a XIV. évf. elért „*Magyar Kisdnevelés és Népoktatás*“ című havi szakközlönynek segéd-szerkesztőül tagtársunkat, *Székely Adolf* eperjesi tanítót ajánlotta, kit a közgyűlés egyhangulag meg is választott.

Uj iskola. *Weisz Gáspár* tagtársunkat, ki eddig a sajókarinczi izr. iskola tanítója volt, az ózdi izr. hitközség most szervezett felekezeti iskolájához tanítónak választotta.

Nyugdíjazás. A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter tagtársaink közül *Ransburg Adolf* ceglédi izr. hitk. és *Heller A. Lipót* cabaji állami iskolai tanítót hosszú és sikeres működés után nyugdíjazta.

VEGYESEK.

Figyelmeztetés! Egyesületünk tisztelt tagjait arra kérjük, hogy az esedékes tagsági díjakat a f. év végéig annál biztosabban beküldeni sziveskedjenek, minthogy ellenkező esetben kénytelenek volnánk nevüket a január havában kiadandó névsorból kihagyni.

Lapunk jelen számához összes rendes tagtársaink részére egy-egy cheque-lapot mellékelünk. E lapokat felhasználhatják majd t. tagtársaink tagdíjaik befizetésére vagy másféle pénzeknek pénztárosunkhoz való küldésére (adományok, bárca-gyűjtés, Üdülőtelep tagdíja stb.)

Különösen fővárosi tagtársainkat figyelmeztetjük, hogy e cheque-lapokat tagdíjfizetésre használják fel, mert az idén sem vagyunk abban a helyzetben, hogy pénzbeszedőt küldjünk tagjaink lakására.

Ismételten megjegyezzük, hogy mindazon esetben, midőn a befizetés minden írásbeli megjegyzés nélkül történik, pénztárosunk a befizetést *tagdíjnak* fogja elkönyvelni. Ha a befizetés azonban más célra vagy különböző címen történt, úgy kérjük, sziveskedjenek ezt a cheque-lapnak arra szánt helyére ráírni és ekkor egyuttal a cheque-lapra a postaszabályok értelmében, egy 5 filléres bélyeget ragasztani.

Az elnökség.

A bajai körülés. E lapok hasábjain találkoztam először *Lantos* barátommal. A személyes találkozás után a testvéri szeretetet messze túlhaladó legőszintébb barátság keletkezett köztünk. Azóta sorsunk gyakran összeköt bennünket. Rendesen ő vágat elől, én egy-egy kakas-lépéssel közelebb jutok hozzá, de utólrni, vagy pláne megelőzni nem bírom, mert bár időnkint köszvény kínozza is lábát — nem hiába *Lantos*, én mint aféle útszéli fűzfa tollforgató, versenyezni vele nem bírok.

Most is az ő marcali gyűlésről írt tudósítása adhatja a tollat a kezembe. A testvéri — irigység ágaskodik bennem: már miért ne irhatnék én is a bácskai ülésről, (ha már azok a t. fiatal kollegák, akiknek ez tiszte volna, lusták ezt tenni!) Mert tisztelet-becsület a többi kör iránt, de már csak mégis minket illet az elsőség! Igaz, hogy az éjszakkeletiek erősen konkurálnak velünk, de mi, bácskaiak nem félünk, hogy túlszárnyalnak bennünket, mert mi erősen „Vor“-ban vagyunk. Tessék nekünk mutatni még egy fiók-kört, mely két évtizedet messze meghaladó múltra tekinthet vissza, tagjai egy megye zsidó tanítóságából rekrutálódnak és állandóan működésben van. (62-en vagyunk, de számunk 10 éven belül 50 százalékkal redukálódott.)

Annyi zápor, zivatar, vihar stb., mint minővel *Lantos* brátom a marcali gyűlést — *feketére* akarta mosni, nálunk nem volt, de azért többé kevésbé minket sem kímélt meg teljesen. (Legyen nyugodt az én barátom, mi bácskaiak kellő értékére tudjuk redukálni az ő mosakodását, mert közvetlen szemtanuk referálása alapján a legapróbb részletekig informálva voltunk) Persze a bajai kedves kollegák fogadtak bennünket, akár vasuton, akár hajóval érkezett közülünk valaki és elszállásoltak — többnyire önmaguknál (ezt is csak a bajai tantestület teheti!) és természetesen az ő vendégüknek tekintettek ottlétünk alatt.

A gyűlés előtti este persze ismerkedtünk (ezuttal nem tudom hányadszor!) és őszin e szívvel élveztük a viszontlátás örömeit.

Egyre ismerkedtünk — de szégyenünkre legyen mondva! — nem bácskaiasan, hanem úgy, mintha valamennyien az alkoholelles társaság tagjai volnánk. Mialatt az esti hajóval megérkezett *Biró*. Roppant étvágyat hozott magával a hosszú útról (a Balaton mellől jött egy huzamban); mire *Bajára* ért, már régen elfogyott az a szőlő, a mit *Lantos* a dunaföldvári hajóállomáson megvesztegetés céljából ügyesen becsempezett, nem tudom, melyik oldalon lévő „birói“ zsebbe. Miután az étvágy kelleleg csillapítva volt, persze, miről beszélt volna? Mi mindnyájunkat legjobban érdekelt: az Üdülőtelep telekvételéről. Nála nagyobb lelkesedéssel e kérdésről csak talán magának az eszmének atyamestere, *Csukási*, tudna beszélni. E sorok írója, ki eddig elvből nem tudott lelkesülni az Üdülőtelepért, tekintve, hogy a dolog már annyira haladt, szegre akasztotta elvét és belépett pártoló tagnak, példáját mások is nyomban követték. A ravasz *Biró* mindjárt jegyzőkönyvet vett föl és *Bárd* uram aszisztálása mellett jegyezte az ujonan belépők nevét, kik nem akarják, hogy a telephez ne legyen legalább néhány téglányi jussuk. Megjegyzem, hogy a jegyzőkönyv még most sincsen lezárva és jelen nem volt bácskai és nem bácskai kartársak még mindig jelentkezhetnek tagokul.

A fényes istentiszteletről és magáról a gyűlésről beszámolt már a hivatalos jegyzőkönyv. De nem mulaszthatom el, hogy az elnöki megnyitóra vissza ne térjek. *Erdős* feláll, az ő jóságot visszatükröző szemeivel végig tekint táborán és megkezdi megnyitóját (ezuttal nem tudom hányadszor, ha nem csalatkozom 23 év óta elnöke e körnek). Az ő beszédjeiről érdemes volna külön esztetikai méltatást írni. Tartalmasság és választékosság mellett egyik fő jellemvonásuk, hogy soha sem untatók, még ha hosszabban beszél is. Beszédét páratlan csendben hallgatja a közönség. Ezuttal beszédének az adott szokatlan érdekességet, hogy egyedül ő képviselte a harciasságot „A tanítóság munkája anyagilag még mindig nem részesül a kellő és megérdemelt méltatásban. Fogjon össze a tanítóság érdekeinek védekezésében: a siker bizonyára meg lesz“ — szolt a többek közt.

Képzhető, hogy milyen volt a „kuruc bácskai zsidó tanítók“ ez idei gyűlése, ha ezuttal az elnök, ki mindig a békének és a mérsékelt irányzatnak volt szószólója, volt a harcias. Valóban, ilyen békés lefolyásu ülésünk nem volt talán tiz év óta. Mi, kik gyűlés előtt, alatt és után folyton azon tanácskoztunk, hogy hogyan törjünk borsót, mely fönt kellemetlen lehet, most csupa lojalitással voltunk eltelve, folyton, minden irányban. Az üdvözlő sürgönyt, mit az elnökségnek menesztettünk, *Csajági* barátom, egyik volt főkuruc indítványozta. Elmélkedve a dolgok illetén fordulatán, nem tudom igazán megállapítani: mi emelk dtünk föl a jóságban, vagy mások eresz-

kedtek-e hozzánk a rosszaságban. De ezt ne kutassuk (a nagy bölcsesség fejfájást okozhat)! Örüljünk, hogy őszinte békeszeretetet honol sorainkban.

Délután kirándultunk az országszerte érdeklődést keltő, épülő, új dunai vashíd-hoz, mint első rangú látványossághoz. Akiknek idegei birták, sok dévajkodás között átmentünk rajta nem minden veszély nélkül. A Vöröstengeren átkelő ősök nem aggódtak jobban, hogy a hullám összecsapott fölöttünk, mint némelyikünk a Dunába potypanyástól. E sorok írójának is kedve kerekedett bukfeneket hányni örömeiben, amídön a tulsó parton száraz talajt érzett a lába alatt. Csak a jelen lévő szépszámú hölgyek előtt tartózkodott tőle. Visszafelé már dereglyén szeltük át a szőke Duna habjait.

Este aztán fényes bankett volt. A hitközség vendégei voltunk, de jelen is volt a hitközség vezetősége és a bajai előkelőség majdnem teljes számmal. Hallottunk sok, tartalmasabbnál tartalmasabb, kitűnő felköszöntők. Majd a három hitközségi kántor, de legtöbbit *Berger* főkántor gyönyörködtetett bennünket szebbnél-szebb dalokkal. Éjféltájban megjött a fiatalság ideje is. Ők roppták a táncot, mi idősebbek pedig szopogattuk a hosszú palackok extra nedűjét, a mivel a bajai tantestület vendégelte meg a kartársakat.

Illik, hogy néhány szóval magáról a hitközségről is megemlékezzem. Ez a hitközség, leszámítva talán a világvárosokat, páratlanul áll nemcsak hazánkban, nemcsak a monarchiában, de a zsidók lakta összes földrészekben is. Olyan és annyi mindenféle intézménye van, melyre méltán büszke lehet, ahol a konzervativizmus a modernizmussal szerencsésen ölelkezik. Hagyományos zsidó szív honol még a legmodernebb hitközségi tag keblében is, mely szívesen hoz áldozatot. „Ha kell, hozunk még akár mennyi áldozatot, de iskoláinkat fentartjuk!” — hallhattuk ismételten.

De a milyen Isten és embereknek tetsző maga a hitközség, olyan a tantestülete. Buzgó és kiváló tanférriu mindegyik, békét szeretők, egymást tisztelő-becsülő kartársak maguk között; kitűnő kollegák az idegenekkel szemben.

Az elmondottak alapján csak természetes, hogy mint máskor, úgy most is a kellemes emlékek édes érzetével gondolunk, akik ott voltunk, a Baján töltött órákra.

Bezdan.

Nagy József.

Izrael története. *Stern* Ábrahám hittani könyvei, melyeket a bírálók és mindazok a hitoktatók, kik e könyveket évek óta használják, felette dicsérnek, új, átdolgozott kiadásban jelentek meg. A könyvek a közép- és polgári fiu- és leányiskolák I. és II. osztályai számára készültek és főképpen a közös iskolák hitoktatásánál váltak be kitűnően, de jó szolgálatot tesznek az izr. felekezeti polgári iskolákban is. Az I. kötet ára, mely az Ötkönyvet dolgozza fel 1.80 K, a második köteté, mely Izrael birodalmának történetét az első templom pusztulásáig öleli fel, 2 K. A könyvek megjelentek Singer és Wolfner könyvkereskedőknél: VI., Andrássy-ut 10. sz.

Gyermek naptár. Az „Országos Állatvédő Egyesület” kiadásában évről-évre megjelenő, annak céljait szolgáló *Gyermeknapár* az 1908—1909-ik iskolaévre e napokban lett szétküldve. A tartalmas és szép kiállítású naptár ára 10 fillér, melyből két fillér az Eötvös alapot illeti meg. A naptár tartalma: Naptári rész, elbeszélések az ifjuság számára, jegyzetek és órarend. Megjelent a „Jókai” könyvnyomdában VII., Thököly-út 28.

Eljegyzés. Tagtársunk, *Weisz* Dávid baranya-mágocsi tanító eljegyezte *Handler* Hermina kisasszonyt, *Handler* Márk tatai főrabbi úr leányát, dr. *Hevesi* Simon pesti rabbi úr hugát.

× **Házassági ajánlat.** Fiatal okl. tanító, ki egyéves önkéntes is volt, szívesen venne el tanító leányt, hogy ez úton jobb tanítói álláshoz jusson. Az illető eddig nevelősködött és később magániskolánál működött. Zárt ajánlatok a szerkesztőség címére küldendők.

Első Leánykiházásító Egylet mint szövetkezet, Gyermek- és Életbiztosító-Intézet (Budapest, VI., Teréz-körút 40—42. Alapított 1863-ban). F. é. szeptember havában 1,586.300 K értékű új biztosítási ajánlat nyújtott be és 1,398.900 K értékű új biztosítási kötvény állított ki. Biztosított összegek fejében 121.398 K 89 f. fizettetett ki. 1908. január 1-től aug. 31-éig bezárólag 15, 27.900 K értékű biztosítási ajánlat nyújtott be és 13,031.400 K értékű új biztosítási kötvény állított ki. Biztosított összegek fejében a folyó évben 1.116.253 K 81 f. és az intézet fennállása óta 13,514.139 K. 72 f. fizettetett ki. Ezen intézet a gyermek- és életbiztosítás minden nemével foglalkozik a legolcsóbb díjtételek és legelőnyösebb feltételek mellett.

Székely, számtani gyakorlókönyv II. oszt. számára bekötve	40
Hoós, Dalkönyvecske 1 füzet...	—30
Major Gy., Módszeres énekkönyv zsidó népiskolák számára I. füzet	—50
Szigethy, Számtani példatár II.	—36

III. osztály.

Barna, Magyar olvasókönyv, bekötve (az izr. tanító-egyl. kiadványa)	—76
Radó, Magyar olvasókönyv	—76
Pintér—Sebestyén, Magyar nyelvtan III. oszt.	—40
Mendl, Német olvasókönyv bekötve	—76
Deutsches Sprachbuch II. rész	—54
Német nyelv- és olvasókönyv a magyarajku népiskolák számára, II. rész kötve (az izr. tanító-egyesület kiadványa)	—76
Mózes II. könyve, magyar fordítással bekötve (az izr. tanító-egyesület kiadv.)	—80
Imakönyv, (az izr. tanító-egyesület kiadványa)	—80
Deutsch Henrik fordításával bekötve	—90
diszesebben bekötve (az O. i. t. e. kiadványa)	120
Lakits—Neiger—Kiss Áron, Földrajz bekötve	—24
Bárdos, A magyar nemzet története, bekötve	—56
Székely, Számtani gyakorlókönyv bekötve	—48
Hoós, Dalkönyvecske I. füzet	—30
Major Gy., Módszeres énekkönyv zsidó népiskolák számára I. füzet	—50
Szigethy, Számtani példatár III.	—40

IV. osztály.

Barna, Magyar olvasókönyv bekötve (az izr. tanító-egyesület kiadványa)	—94
Radó, Magyar olvasókönyv	—94
Pintér—Sebestyén, Magyar nyelvtan IV. oszt.	—40
Mendl, Német olvasókönyv bekötve	—94
Deutsches Sprachbuch bekötve	—76
Német nyelv- és olvasókönyv a magyarajku népiskolák számára III. rész, (az izr. tanító-egyesület kiadványa) bekötve	—94
Mózes III. és IV. könyve, (az izr. tanító-egyesület kiadványa (kötetje 80 fill.) összesen	1 60
Imakönyv, (az izr. tanító-egyesület kiadványa) bekötve	—80
Deutsch Henrik fordításával bekötve	—90
diszesebben bekötve (az O. i. t. e. kiadványa)	1 20
Lakits—Neiger—Kiss Áron, Földrajz bekötve	—56
Tergina, Földrajz	—56
Bárdos F., A magyar nemzet története bekötve	—56
Székely, Számtani gyakorlókönyv bekötve	—48
Orbók, Egészségtan bekötve	—40
Hoós, Dalkönyvecske 2. füzet	—30
Major Gy., Módszeres énekkönyv zsidó népiskolák számára. 2. füzet	—60
Lerner, Bibliai történet I. rész	—60
Szigethy, Számtan IV. oszt.	—44
Kozma—Körösi, Elemi isk. atlasz	—70
szemléltetőképekkel	1—

V. és VI. osztály.

Radó, Magy. olvasókönyv (az izr. tanítóegyesület kiadványa)...	1 30
Mendl, Deutsches Lesebuch bekötve	1 30
Mózes öt könyve, bekötve, kötetenkint 80 fillér, mind az öt rész egy kötetben	4 —
Imakönyv, (az izr. tanító-egyesület kiadványa) bekötve	— 80
Imakönyv, Deutsch Henrik fordításával, szótárral, vászonba kötve (az O. i. t. e. kiadv.)	1 20
Lakits Neiger-Kiss Áron, Földrajz bekötve	— 72
Tergina, Földrajz V. és VI. oszt. számára	— 72
Bárdos, A magyar nemzet története bekötve	— 56
Tergina, A magyar nemzet története...	— 60
Székely, Számt. gyakorlókönyv bekötve	— 72
Ertl H., Természetrész, kötve	— 64
Balázs J., Természetan, kötve	— 72
Irmei-Baló, Alkotmánytan, kötve	— 40
Pollák K., Elemi mértan	— 40
Mocnik—Orbók, Mértan kötve	— 48
Hoós, Dalkönyvecske. 2 füzet	— 30
Major Gy., Módszeres énekkönyv zsidó népiskolák számára. 2 füzet	— 60
Orbók, Egészségtan bekötve	— 40
Lerner, Bibliai történet II. „	— 60
Szigethy, Számtan V—VI. oszt.	— 72

Könyvkereskedésünkben kapható bárhol és bárki által hirdetett iskolai tankönyv.

SINGER és WOLFNER könyvkereskedése.
VI., Andrásy-út 10. sz.

Az Orsz. Jzr. Tanítóegyesület könyvkiadványai.

A könyv címe	Engedélyezési szám	Ára
Héber ABC szerk. Müller Adolf. 15. kiadás....	30743/1906	—40
Imakönyv (fordítás nélkül) 27.	30743/1906	—80
Imakönyv Deutsch H. m. fordításával 22. „ --- ---	30743/1906	—80
Mózes I. könyve Deutsch H. m. fordításával. 10. kiad.	47257/1907	—80
II. 6.	30743/1906	—80
III. 2.	30743/1906	—80
IV. 2.	30743/1906	—80
V. 3.	30743/1906	—80
Bibliai történet I. r. a II. oszt. szám. szerk. Csukási F.	30743/1906	—50
Magy. ABC-és olvasókönyv szerk. Müller A. 8. kiad.	47257/1907	—48
Magyar olvasókönyv a II. osztály számára. szerk. Radó Vilmos. 11. kiadás	47257/1907	—68
Magyar olvasókönyv a III. o. sz. szerk. Radó V. 9. k.	30743/1906	—76
Magyar olvasókönyv a IV. osztály számára. szerk. Radó Vilmos. 9. kiadás. ---	38071/1908	—94
Magyar olvasókönyv az V—VI. osztály számára. szerk. Radó Vilmos. 3. kiadás. --- --- ---	30743/1906	1.30
Magyar olvasókönyv a II. osztály számára. szerk. Barna Jónás. 4. kiadás. --- --- ---	47257/1907	—68
Magyar olvasókönyv a III. osztály számára. szerk. Barna Jónás. 5. kiadás. --- --- ---	38071/1908	—76
Magyar olvasókönyv a IV. o. sz. szerk. Barna J. 4. k.	38071/1908	—94
Magyar nyelvkönyv a II. oszt. számára szerk. Pintér Ignác és Sebestyén Manó 2. kiadás.	38071/1908	—30
Magyar nyelvkönyv a III. oszt. számára szerk. Pintér Ignác és Sebestyén Manó 2. kiadás.	30743/1906	—40
Magyar nyelvkönyv a IV. oszt. számára szerk. Pintér Ignác és Sebestyén Manó 2. kiadás.	30743/1906	—40
Német ABC-és olvasókönyv , szerk. Herczog Emil	30743/1906	—40
Német olvasókönyv a II. oszt. számára szerk. Mendl Lajos 8. kiadás --- --- ---	47257/1907	—68
Német olvasókönyv a III. osztály számára szerk. Mendl Lajos 7. kiadás --- --- ---	30743/1906	—76
Német olvasókönyv a IV. o. sz. szerk. Mendl L. 5. k.	30743/1906	—94
Német olvasókönyv az V—VI. oszt. számára szerk. Mendl Lajos 2. kiadás --- --- ---	30743/1906	1.30
Német nyelv- és olvasókönyv I. rész, magyar- ajku iskolák II. osztály számára. 4. kiadás...	47257/1907	—64
Német nyelv- és olvasók. II. r., a magyarajku isk. III. o. számára. Szerk. Mendl Lajos 3. kiadás	38071/1908	—76
Német nyelv- és olvasók. III. r., a magyaraju isk. 4., 5. és 6. oszt. szám. Szerk. Mendl L. 2. kiad.	38071/1908	—94
Német nyelvkönyv I. rész, a II. osztály számára. Szerk. Mendl Lajos. 6. kiadás --- ---	30743/1906	—44
Német nyelvkönyv II. rész, a III. osztály számára. Szerk. Mendl Lajos. 4. kiadás --- --- ---	30743/1906	—54
Német nyelvkönyv III. rész, a 4., 5. és 6. oszt. számára. Szerk. Mendl Lajos. 3. kiadás...	38071/1908	—76

A zsidó népiskolák számára a könyvpiacra megjelent telekezeti jellegű népiskolai tankönyvek közül egyedül a fent felsorolt könyveket engedélyezte a közoktatásügyi m. kir. Ministerium.

Kartársak használjuk a mi könyveinket, ez egyesületünk
anyagi megerősödésének legbiztosabb módja!

Az egyesület kiadója: Singer és Wolfner
Budapesten, VI., Andrásy-út 10.